№ Т00066   16.03.2024 ж

Кері итеруші күш

САРСЕНОВА ЖАДРА ИЗТУРГАНОВНА
Маңғыстау облысы Ақтау қаласы
«№ 28 жалпы білім беретін мектеп» КММ
Физика пәні мұғалімі. Педагог-зерттеуші

Ұзақ мерзімді жоспардың тарауы: Қысым	**Мектеп:**	
Күні:	**Мұғалімніңаты-жөні:**	
Сынып:7	**Қатысқандар:**	**Қатыспағандар:**
Сабақтың тақырыбы	Кері итеруші күш	
Оқу мақсаттары	7.3.1.12 сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру;	
Ойлау дағдыларының деңгейлері	Білу,түсіну	
Сабақ мақсаты	• сұйықтар мен газдарда болатын кері итеруші күштің табиғатын түсінеді; • сұйықтар мен газдарда болатын кері итеруші күштің қандай физикалық шамаларға тәуелді екенін анықтайды.	
Бағалау критерийлері	• Кері итеруші күштің анықтамасын біледі табиғатын түсінеді; • Кері итеруші күштің пайда болу себебін біледі; • Кері итеруші күштітәжірибеде тексереді; • кері итеруші күштің қандай физикалық шамаларға тәуелді екенін анықтай алады.	
Тілдік мақсаттар	Тақырып ішіндегі маңызды тірек сөздер:ығыстырылып шығарылған сұйық көлемі, Архимед күші.	
Құндылықтарты дарыту	Ұлттық қауіпсіздік – ауа тазалығы, кемеде өзен-су жағалауларында құтқару шеңбері, құтқару желетінде кері итеруі күш арқылы қауыпсіздікті ұйымдастыру.	

Пәнаралық байланыс	Тарих. Архимед туралы тарихи деректер. Геометрия.Фигуралар мен денелердің көлемі.
Алдыңғы білім	Ауырлық күш, Паскаль заны, салмақ, көлем, қысым, биіктік.

Сабақ барысы		
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	**Сабақтағы жоспарланған жаттығу түрлері**	**Ресурстар**
Сабақ басы **4 мин**	Оқушылардың зейінін шоғырландыру үшін **« Миға шабуыл»стратегиясын** қолдандым: Қалыптастыру бағалау арқылы кері байланыс 1. Қалыпты атмосфералық қысым нешеге тең? (760мм.сын.бағ) 2. Ұшақтың ұшу биіктігін анықтайтын құрал? (альтиметр) 3. Сфигмоманометр не үшін қолданылады? (Адамның қан айналымы жүйесіндегі қысымын) 4. Атмосфералық қысымды өлшеуге арналған құрал? (Барометр) 5. Манометрдің жұмыс істеу принципі қандай заңға негізделген? Паскаль 6. Атмосфераның негізгі қабаттарын ата?(Тропосфера, Стратосфера, Мезосфера, Термосфера)	Интербелсенді тақта.
3 мин	**«Ой шақыру»** әдісі арқылы сабақ тақырыбын тұжырымдаймыз**:** Допты суға батырып, қолды қоя бергеннен кейін, доп қайтадан су бетіне шығады. Доп неге су бетіне ытқып шығады? Бұл күштің мәнін **тұңғыш рет ертедегі грек ғалымы Архимед (б.з.б.287-212)** есептеп шығарған.	сұрет

<table>
<tr>
<td>Сабақтың ортасы

Саралау

5 мин</td>
<td>Оқулықпен жұмыс.

1 тапсырма. Қалай Архимед Сиракуз патшасының тәжінің алтыннан жасалғанын немесе алтын еместігін анықтады?

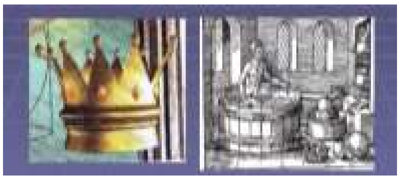

<table>
<tr><td>Бағалау критерийлері</td><td>Дескрипторлар</td></tr>
<tr><td>Кері итеруші күштің табиғатын түсінеді</td><td>1. Мәтінді оқып түсінеді
2. Қорытынды жасайды</td></tr>
</table>
</td>
<td>оқулық, сурет</td>
</tr>
<tr>
<td>7 мин</td>
<td>2 тапсырма.Архимедтің ашқан жаңалығының мағынасын тәжірибеде тексереді.
Суретте динамометр көрсетуі өзгергенін байқаймыз. Неліктен?

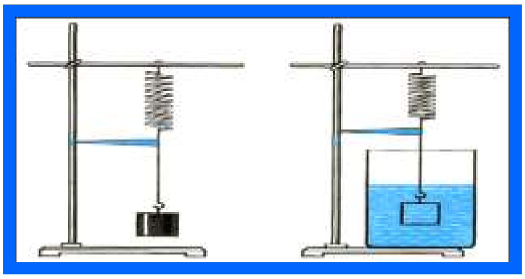
<table>
<tr><td>Бағалау критерийі</td><td>Дескрипторлар</td></tr>
<tr><td>Ығыстырушы күш, дене ығыстырып шығарған судың салмағына тең екенің тексеру.</td><td>1. Тәжірибе жоспарын құрады;
2. Дененің судағы салмағы қаншаға азайғаның көрсетеді;
3. Қорытынды жасайды.</td></tr>
</table>
</td>
<td>Оқулық, штатив, динамометр, цилиндр тәрізді дене,шүмегі бар ыдыс, мензурка (сауыт)</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>Оқулық, сурет</td>
</tr>
</table>

<table>
<tr>
<td>7 мин</td>
<td>3 тапсырма. Білеуше тәрізді дене суға салынады. Ығытырушы күштің мәнің теориялық
түрде қорытып шағарынар.

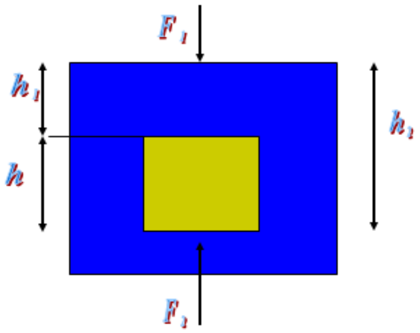

<table>
<tr><th>Бағалау критерийл</th><th>Дескрипторлар</th></tr>
<tr><td>Кері итеруші күштің пайда болу себебін біледі.</td><td>1. Дененің үстіңгі бөлігіне сұйықтын түсіретің қысым күшінің формуласын жазады.
2. Дененің төменгі бөлігіне сұйықтын түсіретің қысым күшінің формуласын жазады.
3. Күштердің айырымын табады.
4. Кері итеруші күштің анықтамасын жазады.</td></tr>
</table>
</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>Бағалау
1 мин</td>
<td>«Бас бармақ» әдісі.
Түсінген оқушылар саусақты жоғары көтереді

Жартылай түсінгендер бармағын жанына
қаратады 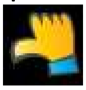
Түсінбегендер бармағын төмен түсіреді </td>
<td>Бармақтар суреті</td>
</tr>
<tr>
<td>«Ойлан-жұптас-бөліс» әдісі

8минут</td>
<td>«Ойлан-жұптас-бөліс» әдісі
(білімдерін жинақтау)
Берілген тапсырма бойынша әр бір оқушы жеке жұмыс жасау арқылы өз ойын қортып жұп пікірлерімен бөліседі. Бұл бүкіл топтық талқылауға ұласады</td>
<td>интербелсенді тақта</td>
</tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td>1) Үш түрлі кубтар берілген осылардың қайсысына
көбірек ығыстырушы күш әсер етеді? Егер керосинге батырсақ ығыстырушы күштің шамасы
өзгере ме?
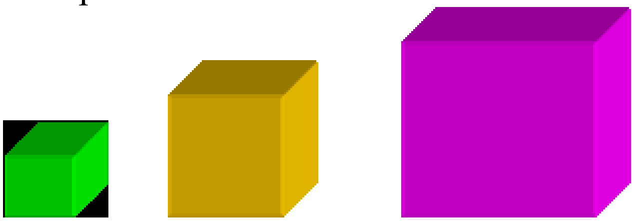
2) Бір ағаш білеушені сынап, сосын су , одан соң керосин құйылған ыдысқа салғандағы жағдайда білеушеге әрекет ететін Архимед күшін салыстырыңдар.
<table>
<tr><td>Критерий:</td><td>Дескриптор:</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кері итеруші күштің сұйық тығыздығына және дене көлеміне тәуелділігін анықтайды</td><td>Мәтінді талқылайды;</td></tr>
<tr><td>Архимед күшін қандай шамаларға тәулді екенің біледі</td></tr>
<tr><td>Архимед күшін салыстырады.</td></tr>
</table>
</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>Өзара бағалау</td>
<td>«Екі жұлдыз, бір тілек»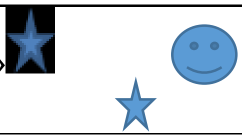</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>Сабақтың соңы

5 мин</td>
<td>Пысықтау тестері: «Kahoot!» әдісі

Берілген сұрақтарға белгілі уақыт ішінде планшет арқылы жұптасып жауап беру (өзара бағалау).

1. Архимед қай кезде өмір сүрген?

A. б.з.б. 377-212
B. <u>б.з.б. 487-212</u>
C. б.з. 212-287
D. б.з. 112-287
2. Сұйыққа батырылған денеге қандай күш әсер етеді

A. төмен басушы
B. төмен тартушы</td>
<td>Интербелсенді тақта,слайд, паншет</td>
</tr>
</table>

	C. кері итеруші D. кері тартушы 3. Архимед заңы дұрыс жазылған теңдеу A. $Ғ_A=pVg$ B. $Ғ_A=Vg$ C. $Ғ_A=mVg$ D. $Ғ_A=mgh$ 4. Көлемі 1 $м^3$ денені суға батырсақ қанша кері итеруші күш әсер етеді? Судың тығыздығы - 1000кг/$м^3$. A. 1000Н B. 100Н C. 10000Н D. 10Н 5. Архимед күші қандай физикалық шамаларға тәуелді? A. Дененің көлемі мен сұйықтың тығыздығына B. Дененің ұзындығы мен еніне C. Дененің тығыздығы мен массасына D. Ешқандай физикалық шамаға тәуелді емес	
1 мин	**Рефлексия** Сабақ қаншалықты ұққандығыңды өзің бағалайсын. • Егер саған ұнаса жәнетапсырмалардың барлығын сәтті орындаған болса желкенді жасылтүске боя; • Егер сен сабақта белгілі бір қиындықты кездестірген болса желкенді сарытүске боя; • Егер саған сабақ барысында тақырып тапсырмалары орындау қиын болса желкенді қызылтүске боя;	суреттер
Саралау – Сіз қандай тәсілмен көбірек қолдау көрсетпексіз? Сіз басқаларға қарағанда қабілетті оқушыларға қандай тапсырмалар бересіз?	**Бағалау – Сіз оқушылардың материалды игеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлап отырсыз**	**Денсаулық және қауіпсіздік техникасын сақтау**
Оқушылардың зейінін шоғырландыру үшін «	Қалыптастырушы бағалау,**«Бас бармақ»** арқылыкері	*Белсенді жұмыс жасар алдында техника қауіпсіздік*

Миға шабуыл»стратегиясын қолдандым; **«Ой шақыру** »арқылы сабақ тақырыбын тұжырымдым**;** **Оқулықпен саралап оқыту ,** **«Ойлан-жұптас-бөліс» әдісі**білімдерің жинақтау үшін **,** Пысықтау тестері: **«Kahoot!» әдісі;** **Кері байланыс жасадым** Оқушыларды қалыптастырушы бағалау арқылы әр деңгейлі оқушыға жеке- жеке қолдау көрсетемін.	байланыс,**«Екі жұлдыз, бір тілек»** өзара бағалау, **«Kahoot!»** әдісі.Нақты анықталған киртерилерге негізделген дескриптерлер арқылы бағалаймын .	*ережесімен таныстырамын.*

№ Т00065 16.03.2024 ж

Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы

САРСЕНОВА УЛЖАН ИКЛАСОВНА
Маңғыстау облысы Ақтау қаласы
«№28 жалпы білім беретін мектеп»КММ
Физика пәні мұғалімі. Педагог-зерттеуші

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі: Механикалық қозғалыс	**Мектеп:** **Мұғалімнің аты-жөні:**	
Бөлше: Күні: **Сынып:**7	**Қатысқандар:**	**Қатыспағандар:**
Сабақтың тақырыбы:Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы. Санақ жүйесі		
Осысабақта	7.2.1.1-келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру–материялық нүкте,с	
Қолжет кізетін	траектория,жол,орыналастыру;	
Сабақтың мақсаты	- Механикалық қозғалы сұғымын физика тұрғысынан түсіндіріп,оны сипаттайтын денесін таңдау арқылы қозғалыстың салыстырмалы болатынын анықтау. - Механикалық қозғалысты өмірмен байланыстырып, мысалдар келтіру.Қозғалысты шығару барысында қолдану.	
Бағалау критерийі	- Механикалық қозғалыс туралы жаңа білімдерін қалыптасып, берілген физикалық таңдау арқылы қозғалыстың салыстырмалы болатынын анықтай алады. - Қозғалысты өмірмен байланыстыра алады,мысалдар келтіреді.Қозғалысты сипаттау барысында қолданады.	
Тілдік мақсат тар	**Оқушылар қолданады**,санақ денесі,жылдамдық терминдерін қолданып **Пәнге қатысты терминдермен негізгі сөз тіркестері:** Механикалық қозғалыс,материялық нүкте,траектория,санақ жүйесі,жүрілген жол	
Құндылық тарға баулу	Дұрысәрекетқұндылығыноқушыбойынадарыту. Ортаменынмақтастыққатынас	
Пәнаралық байланыс	Математика,геометрия	
Алдыңғы білім	- Өлшеулер менесептеулердің дәлдігі.Үлкен және кішісандарды ықшамдап жазу. - Жол,орын ауыстыру,қозғалыс(6сыныпматематика)	

САБАҚ БАРЫСЫ

Сабақтың жоспарланған кезеңі	Сабақтағы жоспарланған жаттығу түрлері	

<table>
<tr>
<td>Сабақтың басы
10минут</td>
<td>Оқушылар мен сәлемдесу,сынып тазалығына мәнберіп, оқу құралдарын тексеру. Ынтымақтастықтың атмосферасын қалыптастыру мақсатында «Шаттық шеңберін»құру.Жылулық шеңберінде балалар бір-бірілеріне жылы лебіз білдіріп,сәттілік тілейді.

Өткен материалдарды қайталау.
«Сәйкестігін тап»әдісі
<table>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
</table>
Қалыптастырушы бағалау
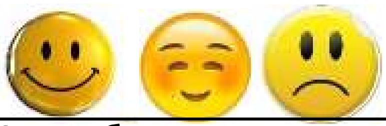
</td>
<td>Оқулық ,оқуқұралдар

Тапсырма

смайликтер</td>
</tr>
<tr>
<td>Сабақтың ортасы
25минут</td>
<td>Жаңасабақ

І«Ойқозғау» әдісіарқылы оқушыларға қозғалыс Тақырыбы нөмірмен байланыстырып,сұрақтар қою арқылы жаңа тақырыпты ашады.

1. Суреттенекөрсетілген?
2. Нысандардың өзара байланысы қандай
3. Нысандардың атқаратын қызметіне де?
4. Нысандардың қандай қасиеттері өзгереді?
5. Олардың өзгеруі басқа денелерге қалай әсер етеді?</td>
<td></td>
</tr>
</table>

	6. Сурет қандай құбылысты,заңды сипаттайды. **Дескриптор** 1. Суреттегі физикалық денелерге шолу жасайды 2. Нысандардың өзара байланыстырады 3. Нысандардың атқаратын қызметін айтады 4. Нысандардың қасиеттерінің өзгеруін айтады 5. Олардың өзгеруі басқа денелерге әсерін анықтайды 6. Физикалық құбылысты,заңды сипаттайды **Керібайланыс:**«Мадақтау»әдісімен мұғалім ауызша бағалайды **«Кинометафора» әдісі** Мұғалім **bilimland.kz** порталында берілген дайын ресурстар арқылы оқушыларға жаңа тақырыптар бойын шатүсінік береді. 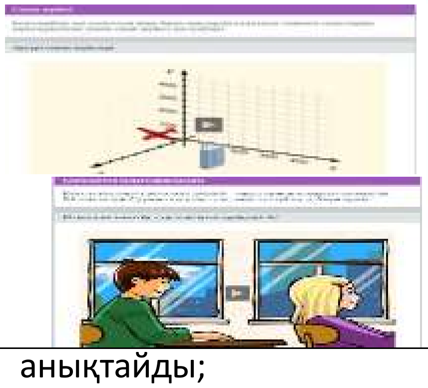	http://www.bilimland.mexanikalyq_qozhalysинтербелсенді тақта
	анықтайды; - Араның қозғалыс траекториясын анықтайды;	

-

<table>
<tr>
<td></td>
<td>
- Лифттің қозғалыс траекториясын анықтайды;
- Газ бөлшектерінің қозғалыс траекториясын анықтайды
Тапсырма2
Гуларасы балжинау кезіндегі өз қозғалысын А гүлінен бастады. Содан кейін В гүлінде аялдама жасады. Ең соңында өз С ұясына ұшып келді.
Тапсырмалар:
a) Ара траекториясына сипаттама беріңіз.
b) Араның орналатыруын суретте сызып көрсетіңіз.
c) Араның жүрген жолы мен орынала-суының модулдері тең бе? Өз жауабыңы-зды дәлелдеңіз.
d) Араны материялық нүктер ретінде қарастыруға болады ма? Неліктен?
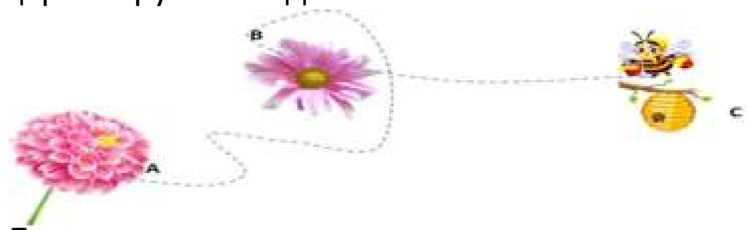

Дескриптор
- Ара траекториясын сипаттайды;
- Араның орын ауыстыруын сызады;
- Араның жолы мен орын ауыстыруын салысты-рады;
- Материялық нүктені сипаттайды.

Тапсырма3
Суретте берілген денелердің қозғалыста не тыныштықта екенін берілген санақ денелеріне қатысты анықтап,жауап беріңіз.

Қозғалыс басталған кезде

Қозғалысаяқталғанкезде

a) 1-бала ағашқа қатысты ______________________
b) 1-бала шыршағақатысты ______________
c) 2-бала1-балағақатысты ______________
</td>
<td>
Тапсырмалар

интербелсенді

тақта
</td>
</tr>
</table>

	d) 2-бала арбаға қатысты ______________________________ e) 2-бала шыршағақатысты ______________________ 1-бала2-балағақатысты ______________________ **Дескриптор** - Берілген санақ денесіне қатысты қозғалыстағы денелерді анықтайды; - Берілген санақ денесіне қатысты - ты ныштықтағы денелерді анықтайды. **Керібайланыс:«Ашық микрафон»әдісі** **Сергіту сәті: «Кел, күлейік»** Адамға қарағанда 5 қабырғасы артық, 30 қабырғалы, 517мус кулдан,алдыңғы аяғында 5саусақ,артқы аяғында 4 саусағы бар, жүгіргенде 50 км/сағ жүгіреді, 60 метр қашықтықтан көре алатын, адамға қарағанда 14 есе иісті артық сезе алатын жануар қалай аталады? **Жауабы:**мысық **III«Есептеу-білімдіеселеу».** Оқушылар берілген деңгейлік тапсырмаларды орындайды. **Адеңгейі** Мектеппен үйдіңарасы 800м,оқушы мектепке барып,үйге қайта келгенде барлығы қанша жол жүреді? Орын Ауыстыру Неге тең? **В деңгейі** Гараждан шыққан автобус 12 рейс жасайтын болса,такси осыбағытта 6 рейс жасайды.Орын ауыстыруы менжолын салыстыр. **С-деңгей** Футболшы футбол алаңында солтүстікке қарай 40 м сосын 10 м шығысқа,одан 10 м оңтүстікке сосын, 30 м шығысқа жүріп өтті.Футболшының толық орын ауыстыру модулі қандай? **Дескриптор** - Адеңгейіндеанықтайды. - Вдеңгейіндесалыстырады Сдеңгейіндеесептепшығарады	

	Рефлексия«Алмаағашы»әдісі 	

№ Т00069 16.03.2024 ж

Архимед заңына есептер шығару

САРСЕНГАЗИЕВА БАКТИГУЛ ОМАРОВНА
Маңғыстау облысы Ақтау қаласы
«№ 28 жалпы білім беретін мектеп»КММ
Физика пәні мұғалімі. Педагог-зерттеуші

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Бөлім 7. 3В: Қатты дене, сұйық және газ қысымы **Күні:** **Сынып:** 7	**Мектеп:** **Мұғалімнің аты-жөні:** **Қатысқандарсаны:** **Қатыспағандар саны:**
Сабақ тақы-рыбы	Архимед күші. Архимед заңына есептер шығару.
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары	7.3.1.4 сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру; 7.3.1.5 есептерді шығару кезінде Архимед заңын пайдалану;
Сабақ мақсаттары	- Архимед күші туралы түсінік қалыптастыру. Архимед заңының физикалық мағынасын ашу; - Архимед заңы ұғымын техникада, тұрмыста қолдану маңызын білу. - Архимед заңын қолданып, есептер мен практикалық тапсырмалар орындау;
Бағалау критерийлері	**Білу:**Архимед күші қандай шамаларға тәуелді екенін жәненегізгі физикалық терминдерді, ұғымдарды ағылшын тілінде біледі. **Түсіну:**Архимед заңының тұжырымдалуын жәнефизикалық мағынасын түсінеді. **Қолдану:**Архимед күші немесе ығыстырушы күш формуласынесептер шығаруда қолдана алады. **Анализ:**Архимед күші формуласын қорытып, анализ жасай

	алады. **Синтез:**эксперимент арқылы Архимед күшінанықтайалады, ауырлыққүшіменсалыстырып, жауаптарындәлелдейалады. **Бағалау:**
Тілдікмақсаттар	**Оқушылар:**Архимед күшісұйықтықнемесе газ тарапынанденелердікеріитерушікүшекендігінбіледі. Архимед күшініңқандайшамаларғатәуелдіекендігінбіледі: ***Арнайыпәндік лексика және терминология:*** ығыстырылып шығарылған сұйық көлемі, сұйық тығыздығы, Архимед күші.

<table>
<tr><td></td><td>

Ағылшынша	Қазақша	Орысша
Archimedes ' Principle	Архимед күші	Сила Архимеда
Beaker	Өлшеуіш ыдыс	Мензурка
Force	Күш	Сила
Volume	Көлем	Объем
Weight	Салмақ	Вес
Gas pressure	Газ қысымы	Давление газа
Mass	Масса	Масса

</td></tr>
<tr><td></td><td>Диалог үшін пайдалы баянды сөйлемдер:
Архимед күші- бұл сұйыққа немесе газға түсірілген денелерді … күш.
Архимед күші - … физикалық шамаларға тәуелді.</td></tr>
<tr><td>Құндылықтарды дарыту</td><td>Осы сабақта балалардың бойына Архимед күшін және оны сипаттайтын негізгі физикалық шамалартуралы білімдерін одан әрі жетілдіру. Аталған терминдерді күнделіктіөмірден мысалдар келтіре отырып түсіндіріп, жауапкершілікті, пәнге деген қызығушылықты арттыру.</td></tr>
<tr><td>Пәнаралықбайланыстар</td><td>Есептеулержүргізужәнеформулалардықорытукезіндеоқушылардыңматематикалықдағдыларынаназараудару.Денекөлемінанықтаукезінде геометрия пәнімен, рольдікойынарқылыаңыздысипаттаудаәдебиетпәніменпәнаралықбайланыстарорыналады.Интернет ресурстарын АКТ қолдану.</td></tr>
</table>

АКТ қолдану дағдылары	Деректерді жинау, өңдеу және ұсыну үшін АКТ (ноутбуктер, веб-сайттар, электронды оқулық) қолдану. Интернет ресурстарымен жұмыс.Осы сабақта оқушылар интерактивті тақта көмегімен тақырыпқа сай әртүрлі сайттар арқылы жаңа ақпаратты тезұғып, түсіну, зерттеушілік дағдыларын дамытаалады.
Бастапқы білім	Ауырлық күшінің әрекетінен сұйықтар мен газдарда болатын қысым.

Сабақбарысы

Сабақтың жоспарланған кезеңдері	**Сабақтағы жоспарланған іс-әрекет**	**Ресурстар**
Сабақтың басы 1 минут 3 минут	**Сабақ басында:** **- топқа бөлу. (АКТ арқылы 3 топқа бөлу)** **- оқушылардың зейінін шоғырландыруға** **Қызығушылықты ояту:** «Learning Apps» бағдарламасы арқылы құрастырылған интерактивті жаттығу. **Мақсаты:** Тілдік мақсаттарды жүзеге асыру үшін физикалық терминдерді, негізгі ұғымдарды ағылшын тілінде білу. **Барысы:**Өтілген физикалық шамаларды 3 тілде (қазақ, орыс, ағылшын)«Learning Apps» бағдарламасы көмегімен құрастырылған интерактивті жаттығуды орындайды. Сәйкестікті табады. **Мұғалім іс-әрекеті:** http://www.classtools.net/education-games-php/fruit_machineресурсы арқылы оқушыларды 3 топқа бөлу. «Learning Apps» бағдарламасы көмегімен құрастырылған жаттығуды түсіндіру. Оқушылармен бірге сабақ	Презентация http://www.classtools.net/education-games-php/fruit_machine http://learninga

1 минут **Тапсырма №1**	мақсаттарын/ОМ анықтап алады. **Оқушы іс-әрекеті:** топ бойыншажаттығудансәйкестіктідұрыстабу. **Бағалау**:Топ мүшелері сәйкестіктің нешеуін дұрыс тапқандықтарын санап, топтар бірін-бірі бағалайды. • **«Миллион кімге бұйырады?» ойыны.** **Мақсаты:** үй тапсырмасын тексеру. **Барысы:**Қысым және оның әртүрлі ортадағы сипаттамасы бойынша тапсырмадағы сұрақтарға дұрыс жауап беру қажет. Ұпай саны жоғары болған сайын тапсырма қиындығыда күрделене түседі. **Мұғалім іс-әрекеті:**http://learningapps.org/display?v=picdhwiqj17 ресурсы арқылы өзі құрастырған «Миллион кімге бұйырады?» ойынының мақсатымен таныстырып, мұқият ойланып жауап беруді талап етеді. **Оқушы іс - әрекеті:** Әрбір топ экранда көрсетілген (500, 1000, 5000, 50 000, 250 000, 1 000 000) тапсырмаларды орындайды.	pps.org/display?v=p3u8esd1517 http://learningapps.org/display?v=picdhwiqj17

<table>
<tr>
<td></td>
<td>
Миллион алуға ұмтылады.

Бағалау:күймейтін сұрақтан өтсе немесе миллионға қол жеткізсе, сол топқа тәттілер үйлестіріледі.

</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>
Сабақтыңорта сы

3 минут

Тапсырма №2
</td>
<td>
«ББҮ кестесі»

Мақсаты: Архимед заңы туралы оқушылардың алдын-ала не білетінін анықтау.

Барысы: білемін, білгім келеді, үйрендім кестесінің бірінші, екінші бағандарын толтыру.

<table>
<tr><td>Білемін</td><td>Білгім келеді</td><td>Үйрендім</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
Мұғалім іс-әрекеті: Оқушыларға ББҮ кестесін үйлестіріп тек 1, 2 бағандары толтыру сұралады.

Оқушы іс-әрекеті:Архимед күші, заңытуралы не білетінін толтырады. Олар Архимед ғалымы туралы аңызды естіп, жазулары мүмкін.
</td>
<td></td>
</tr>
</table>

Тапсырма №3 5 минут 12 минут	**Бағалау:** Әр оқушы не жазғанын ортаға салып, оқиды. Кімде білетін ақпарат өте көп екенін және оны әрі жетілдіріп білгісі келетінін мұғалім ескереді. • **Топтық жұмыс.** **1 топ.** Қандай әдіс арқылы Архимед Сиракуз патшасының тәжінің алтыннан жасалғанын немесе алтын еместігін анықтады? (Рөлдік ойын) **2 топ.** Архимед күшін анықтауға арналған формуланы қорытып шығарыңыз. $F_A = \rho_C V g$ **3 топ.** Архимед ашқан жаңалығын түсіну үшін эксперимент жасап, дәлелдеу. Тәжірибе нәтижесін оқушылармен талқылаңыз. **Мақсаты:** үйрендім бағанын толтыру үшін өздіктерінен ізденіп, Архимед күшін немесе ығыстырушы күшті талқылау, дәлелдеу, түсіндіру. **Барысы:** 3 топ берілген тақырыптары бойынша уақытқа сай жұмыстанады. Деректерді жинау, өңдеу және ұсыну үшін АКТ (ноутбуктер, веб-сайттар, электронды оқулық) қолданады. **Мұғалім іс-әрекеті:** Топтарға ресурстар ұсынады. Уақытты қадағалайды, ескертеді. Ақпаратты іздеп, оқып, өңдеуге 10 минут уақыт берілді, интерактивті тақтаға көз салып, қарап қоюларыңызға болады.http://bilimland.kz/қолдану ұсынылады, бағыт-бағдар береді.Әр бір топ қорғауға берілетін уақыт 3 минут.Топтар қорғаған кезде өте мұқият, ұқыптылықпен, жауапкершілікпен тыңдауымыз қажет екенін ескертеді. Өйткені 3 бағанды толтыру үшін топ жауаптары маңызды. Топтың алтын ережесін естеріне салады. **Оқушы іс-әрекеті:**Топтар өзара бірлесе,	Флипчарт, маркер, ноутбук, планшет. http://bilimland.kz/

<table>
<tr>
<td>10 мин

Тапсырма №4</td>
<td>жұмылып, тапсырмалары бойынша ақпарат іздеп, тауып, оқып, оны өңдеп, жинақтап, талқылайды.Флипчарттарын қорғайды.

Бағалау:Оқушылар бірін-бірі тыңдау арқылы ақпарат алмасты.Тыңдаған жауаптары бойынша 3-ші бағанды толтырады.Не үйренгендерін ортаға салып, өзара бағалайды. Критерий бойынша:

Топ мүшелерінің толық қатысуы. ✓
Тақырыпты жеткізе білу. ✓
Аудиторияны тыңдата білу. ✓
Қосымша ақпараттың болуы. ✓
Сұрақ-жауап. ✓

- Олай болса, не түйдік балалар?
• **Дәптермен, оқулықпен жұмыс** **$F_{ы.к.} = P_{ауа} - P_с$**

Архимед күші: $F_A = \rho_C V g$

V- дененің суға батқан көлемі (м^3);

ρ_C- сұйық тығыздығы (кг/м^3);

g= 9,8 м/с^2

Сұйыққа батырылған денені қысып шығарушы күш дененің қандай материалдан жасалғанына тәуелді емес.

Сұйыққа батырылған денені қысып шығарушы күш дененің көлеміне тура пропорционал.

- Мұғалім дене тығыздығын, батқан бөлік көлемін анықтау формуласын өзі қорытып шығарады.
- Электронды оқулықтан вертуальды</td>
<td>Р. Башарұлы.

У. Тоқбергенова

«Физика және астрономия»

7 класс

Презентация

Электронды оқулық</td>
</tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td>лаборатория көрсетіледі.
• Есептер шығару. (тақтамен жұмыс) 23-жаттығу. №1, 3, 5, 7 (тақтары)
Мақсаты:Архимед күшін есептейтін формуланы есептер шығаруда қолдану.

Бағалау Критерий бойынша.
<table>
<tr><td>Есеп шарттын түсініп, берілгенін дұрыс жазу.</td><td>✓</td></tr>
<tr><td>ХБЖ айналдыру.</td><td>✓</td></tr>
<tr><td>Архимед заңын қолдана отырып, формулаларды түрлендіріп, қорытқы формула шығару. Талдау жасау.</td><td>✓</td></tr>
<tr><td>Дұрыс есептеу жүргізу.</td><td>✓</td></tr>
<tr><td>Жауабын нақты жазу.</td><td>✓</td></tr>
</table>
</td>
<td>7класс.</td>
</tr>
<tr>
<td>Сабақтың соңы

5минут</td>
<td>Сабақ соңында оқушылармен рефлексия жүргізіледі:

- нені білдім, нені үйрендім?

- нені толық түсінбедім?

- немен жұмысты жалғастыру қажет?

Үйрендім бағаны толтырылады.

Үйге тапсырма: §44. 23-жаттығу. № 2, 4, 6, 8 (жұптары)</td>
<td>Есептер жинағы 7кл.

В. И. Кем.,

Б. А. Кронгарт</td>
</tr>
</table>

№ Т00070 16.03.2024 ж

Сабақ және тамыр

БЕСБАЕВА ГУЛНАР
Маңғыстау облысы Ақтау қаласы
«№28 жалпы білім беретін мектеп» КММ
Биология пән мұғалімі. Педагог-зерттеуші

Мектеп: *Күні:* *Сынып: 7* Сабақ №18 Қатысқандар: Қатыспағандар:	
Сабақ тақырыбы:	**Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары.**
Осы сабақта қол жет-кізілетін оқу мақсатта-ры (Оқу бағдарламасы-на сілтеме)	**7.1.3.3 - тамыр және сабақтың ішкі құрылысын зерттеу;**
Сабақтың мақсаты:	**Барлық оқушылар:** **Сабақтың ішкі құрылысын біледі;** **Көптеген оқушылар :** **Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу алады; сабақ пен тамыр құрылысын қызметтерінмен байланыстырып сипаттай алады;** **Кейбір оқушылар:** **Тамыр мен сабақтың құрылыс және қызметтік ұқсастықтары мен ерекшеліктерін талдай алады.**
Ойлау дағдының деңгейі	**Білу және түсіну**
Бағалау критерийі:	**1. Сабақ пен тамырдың ішкі құрылысының құрылымдық компоненттерін біледі;** **2. Сабақ пен тамырдың құрылымдық компоненттерінің маңызын түсінеді;** **3. Сабақ пен тамырдың құрылымдық компоненттерінің қызметтерін дұрыс сипаттай алады.**

<table>
<tr><td>Тілдік мақсаттар:</td><td>Пәнге қатысты лексика және терминалогия:

<table>
<tr><td>Қазақ тіл</td><td>Орыс тілі</td><td>Ағылшын тілі</td></tr>
<tr><td>Сабақ</td><td>Стебель</td><td>Stem</td></tr>
<tr><td>Тамыр</td><td>Корень</td><td>Root</td></tr>
<tr><td>Жапырақ</td><td>Лист</td><td>Leaf</td></tr>
<tr><td>Оттегі</td><td>Кислород</td><td>Oxygen</td></tr>
<tr><td>Су</td><td>Вода</td><td>Water</td></tr>
<tr><td>Сору күші</td><td>Всасывающая сила</td><td>Suction force</td></tr>
<tr><td>Ксилема</td><td>Ксилема</td><td>Xylem</td></tr>
<tr><td>Тасымалдау қызметі</td><td>Транспортное обслуживание</td><td>Transport services</td></tr>
<tr><td>Флоэма</td><td>Флоэма</td><td>Phloem</td></tr>
<tr><td>Тамыр жіпшелері</td><td>Корьневые волоски</td><td>Root hairs</td></tr>
</table>

Оқытудың тілдік мақсаты:
Диалогқа/жазылымға қажетті тіркестер:
Тамырлар/сабақтар/тамыр түкшелері ......болып келеді/келеді ...
........-су және минералды заттарды сабақ бойымен жапыраққа жылжытатын күш. Судың тамыпдан жапыраққа дейінгі жолы-.....
Құндылықтарға
баулу

Диалог құруға /жазылымға қажетті сөздер топтамасы:</td></tr>
<tr><td>Құндылықтарғы баулу</td><td>«Мәңгілік Ел» идеясын жүзеге асыру
Индустрияландыру мен инновацияларға негізделген экономикалық өсу бағыты бойынша оқушылардың бойында табиғатты сүюге деген сүйіспеншілігін дамыту.</td></tr>
<tr><td>Пән аралық байланыс</td><td>Физика, бейнелеу</td></tr>
<tr><td>АКТ қолдану дағдылары</td><td>Интербелсенді тақтаны, ноутбукты пайдалана отырып керекті мәліметтерді алады, бейнебаян көреді</td></tr>
<tr><td>Алдыңғы білім:</td><td>Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы.</td></tr>
</table>

САБАҚТЫҢ БАРЫСЫ:

Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған жаттығу түрлері	Ресурстар
Сабақтың басы (10 минут) 1мин 3 мин 5мин 1мин	Ұйымдастыру(амандасу,оқушыларды түгендеу) Психологиялық ахуал. «Аялы алақан» Мақсаты: жылылық, сенімділік деңгейін, еркіндікті дамыту. Нұсқаулық: қатысушылар шеңбер болып отырады. «Бүгінгі сабақтан не алғыңыз, не көргіңіз келеді?» — сұрағын оқушыларға қойып, сұрақтарға жауап алу. Бастапқы қатысушы жанындағы көршісінің қолын ұстайды. Тренинг шеңбер бойымен жалғасады. (Тренинг соңында қатысушылар дөңгеленіп қолдарын ұстайды). Үй тапсырмасын тексеру: Қызығушылықты ояту кезеңінде «Кім жылдам?» ойынын пайдаланамын өткен тақырып бойынша ұғым сөздерді ағылшынша, яғни сөздікпен жұмыс: ҚБ: Смайликтер арқылы. Бейне баян «Сабақтың ішкі құрылысы», «Сабақ арқылы заттардың тасымалдануы»,«Тамырдың алғашқы құрылысы», «Тамырдың құрылы мен қызметі» суреттермен танысады. Сіздер осы алған білімдеріңді ары қарай толықтырғыларың келе ме? –деп оқушылардың қызығушылығын арттырып	Слайд https://bilimland.kz/kk#lesson=12630 https://bilimland.kz/kk#lesson=12628

	алып, топтарға бөлу. **Топтарға бөлу.** 	
Сабақтың ортасы (15 минут) **10 мин** **1 мин** **1 мин**	**Жаңа сабақ** **1.Топтық жұмыс .Мәтін таратылады.** **«Әуе шары» әдісі** **Әр топқа сабақ тақырыбына байланысты мәселе жазылған әуе шарлар таратылады. Оқушылар осы әуе шарларына мәселеге байланысты 5 дәлелдеме жазады. Кейін топ спикерлері алмасып өз тақырыптарын бір – біріне түсіндіреді.** **ҚБ: «Смайлик» әдісі** **Сергіту сәті. «Көңілді күн»**	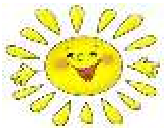
Сабақтың соңы (15 минут) **5 мин** **1 мин**	**Сабақты қорытындылау** **«Галереяда ой шарлау» әдісі** **Белгілі тақырыпқа плакатқа топтастыру жұмысы жүргізіліп, әр топтың жұмысы қабырғаға ілінеді де, оқушылар жүріп, аралап, оған әр оқушылар кішкене жапсырма қағазға бағасын беріп, пікірін жазып жабыстырып кетеді. Ең жақсы баға алған топтың жұмысы қаралады.** **Қ.Б:Басбармақпен бағалау** 	**Сандықша, тапсырмалар жазылған қиықшалар**

5 мин	**Барлық оқушылар:А-тапсырмасы** **1.** 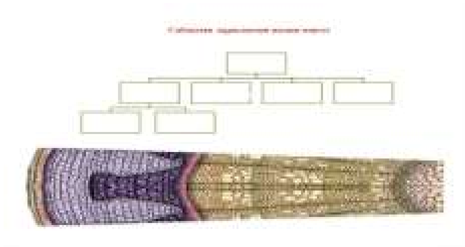 **Оқушылардың басым бөлігі: Б-тапсырмасы** **1.** 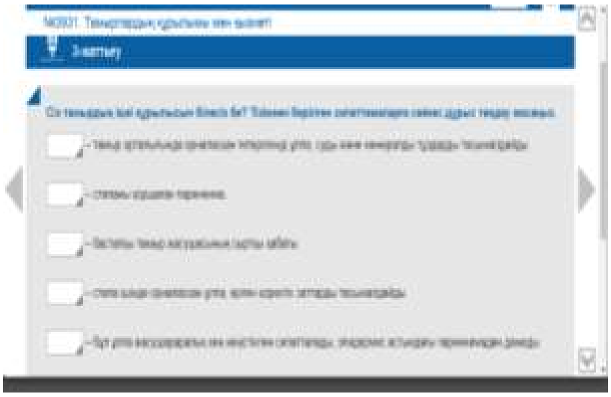 **Кейбір оқушылар:С-тапсырмасы** **Тапсырма жұмысын бағалау.** **«Бағдаршам» әдісі бойынша бағалаймын. Егер, жақсы түсінікті болса – жасыл,сұрақтарым бар-сары, түсініксіз болғанда – қызылтүсті парақшаларын көтереді.** **Кері байланыс:**	

1 мин **2 мин** **1мин**	**«Бағдаршам» әдісі** **Үйге тапсырма: §**	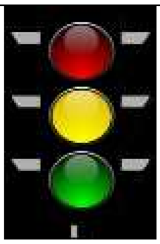

№ Т00071 16.03.2024 ж

Экзотермиялық реакция және эндотермиялық реакциялар

КАЛНИЯЗОВА РЫСБИБИ ХАЙЧИБАЕВНА
Маңғыстау облысы Ақтау қаласы
«№28 жалпы білім беретін мектеп» КММ
Химия пән мұғалімі. Педагог-зерттеуші

Ұзақ мерзімді жоспардың тарауы: 8.2С Химиялық реакциядағы энергиямен танысу Күні:	Мектеп: Мұғалімнің аты- жөні: Қатысқандар: Қатыспағандар:
Сабақтың тақырыбы:	Экзотермиялық реакция және эндотермиялық реакциялар. №4 зертханалық тәжірибе «Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар»
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтеме)	8.3.1.3 -экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу 8.3.1.4 –әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсер ету салдарын түсіну
Ойлау дағдылары ның деңгейі	Білу және түсіну
Бағалау критерийі	Эндотермиялық және экзотермиялық реакцияларды ажыратады Әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсер ету салдарын түсінеді
Тілдік мақсаттар	**Оқушылар орындай алады:** Оқушыларэкзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін біледі

	«Үш қадамды сұхбат» барысында оқылым, айтылым, тыңдалым; «Т» кестесі, «Тәжірибе алаңы» әдісінде жазылым жүзеге асады	
	Негізгі сөздер мен тіркестер: экзотермия, эндотермия,жылу эффектісі, химиялық энергия,термохимиялық реакция, заттардың түзілу жылуы	
	Сыныптағы диалог/ жазылым үшін пайдалы тілдік тіркестер: Жылу бөле жүретін реакция дегеніміз не? Эндотермиялық реакция деген не? .... - химиялық реациялар кезінде бөлінетін және сіңірілетін жылу мөлшері. Жылу эффектісі көрсетіліп жазылған реакция теңдеулерін........ ....деп аталады.	
Құндылықтар ға баулу	Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілік, құрмет, ынтымақтастық, ашықтық	
Пәнаралық байланыс	Физика, география	
Алдыңғы білім	7.3.1.3 Заттың жануын сипаттау мен жану реакциясының өнімдерін атау 7.3.1.4 «Отынның үш құраушысы»: отын, оттек, оталу көзін білу және түсіндіру	
Сабақ барысы		
Сабақтың жоспарлан ған кезеңдері	**Сабақта жоспарланған жаттығу түрлері**	

Сабақтың басы **5 мин**	2 мин 3 мин	**Ұйымдастыру кезеңі** **Сыныпта психологиялық ахуал тудыру** «Сені көргеніме қуаныштымын ...» жаттығуы Мақсаты: Қатысушылардың жағымды жақтарын анықтау. Жаттығу барысы: әрбір оқушы өз көршісіне келесі сөздерді айтады: «Мен сені көргеніме қуаныштымын, себебі ...». Бұл сөйлемді адамның сыртқы келбетіне байланысты сөзбен емес, мінез ерекшелігіне байланысты сөзбен аяқтау керек **Үй тапсырмасын сұрау** Үй тапсырмасын «Сұрағы бар қорапша» әдісімен сұрау 1.Отынның негізгі түрлерін ата 2.Отынның (сұйық отындар, қатты отындар және газ күйдегі отындар) бөліну себебін түсіндір 3.Отынның жылу бөлгіштігі деген не? 4.Сутегі не себепті болашақтың отыны деп саналады? **Бағалау:** сұрақтарға дұрыс жауап берген оқушылар смайликтермен ынталандырылып отырылады	
Сабақтың ортасы **31 мин**	6 мин	«Сөздер банкісі» әдісі арқылы жаңа тақырып ашылады. **Мұғалім түсіндірмесі:** Жылу бөле жүретін реакция экзотермиялық, ал сіңіре жүретін реакция эндотермиялық реакция деп аталады. (экзо-сыртқы, эндо-ішкі) Жылу эффектілері көрсетіліп жазылған реакция теңдеулері термохимиялық теңдеулер деп аталады.	АКТ Видео ролик

$C_{(к)}+O_2= CO_2+393$ кдж **(экзотермиялық)**
+Q(жылудыңбөлінуі)
$C_{(к)}$ $+H_2O = CO_{(г)}+H_{2(г)}$ -132 кДж
(эндотермиялық)
-Q (жылудың сіңірілуі)
Әр зат белгілі бір мөлшерде энергия қорын жинақтайды.Ол химиялық энгергия деп аталады
Реакция кезінде байқалатын энергия өзгерісі жылу арқылы білінеді. Жылу дегеніміз реакцияласушы заттардың бей-берекет қозғалысының нәтижесі болып табылады.
Жұптық жұмыс
1-тапсырма Мәтінмен жұмыс **«Үш қадамды сұхбат»**

А→ В
В→ А
А— В
Үш қадамды сұхбат барысында экзотермиялық және эндотермиялық реакцияны бөліп оқиды. Бір-біріне түсіндіреді. Бір-бірін тыңдайды
Дескриптор

1.теориялық материалмен танысады
2. ашық , жабық сұрақтар қояды
Оқушы бір-бірін «Бағдаршам» әдісімен бағалайды

«Сәйкестендіру» кестесі
Жұптық жұмыс
2-тапсырма: кестені толтырРеакциялардың қайсысы эндотермиялық, қайсысы экзотермиялық екенін «+» белгісімен көрсетіңіз.

Термохимиялық теңдеулер	Экзотер миялық	Эндотер миялық

7 мин

Флип чарт, маркер лер, оқулық

CH $_4$+2O$_2$=CO$_2$+2H$_2$O+892кДж		
H$_2$ + J$_2$↔ 2HJ – 50кДж		
4Al+3O$_2$= 2Al$_2$ O $_3$+3282 кДж		
2H $_2$O = 2 H$_2$ +O$_2$ -571.6 кДж		

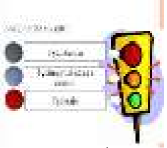

Үлестірме материалдар

3 мин

Дескриптор

1. «Т» кестесін толтырады
2.Экзотермиялық және эндотермиялық реакцияны ажыратады

Жұптар өзара бағалауда бір-бірін жетістік баспалдағы-ның қай баспалдағында тұрғанын анықтайды

3- тапсырма «Тәжірибе алаңы» әдісі (топтық жұмыс). Оқушыларға жаңа тақырып бойынша тәжірибелік жұмыстар беріледі.

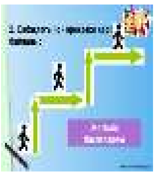

«Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар»

Мақсаты: реакциялардың жылуды бөле немесе сіңіре жүретіндігін білу

Жылуды бөле жүретін реакциялар

1.Цилиндрлерге 25 мл-ден натрий гидроксиді мен тұз қышқылының ерітінділерін өлшеп алыңдар

2. Құрғақ стақанға цилиндрлердің біріндегі ерітіндіні құйып алып термометрмен оның теипературасын өлшеп алңдар

3.Осы стақанға екінші цилиндрдегі ерітіндіні тездетіп құйыңдар да, шыны таяқшаменабайлап араластыра отырып ең жоғарғы температураның

Химиялық құрал-жабдықтар мен

<table>
<tr>
<td></td>
<td>10
мин</td>
<td>
мәнін жазып алыңдар

Жылуды сіңіре жүретін реакциялар

1.Сынауыққа біраз мөлшерде жаңадан дайындалған мыс(II) гидроксидінің тұнбасын құйыңдар

2.Сынауықты ұстағышқа бекітіңдер

3. Қауіпсіздік техника ережелерін сақтай отырып, спирт шамын жағып, сынауықты қыздырыңдар

Кестені толтыр:

<table>
<tr><th>Берілген сурет</th><th>Термохимиялық реакцияның аталуы</th><th>Темпера тура өзгерісі</th><th>Энергия өзгерісі</th></tr>
<tr><td>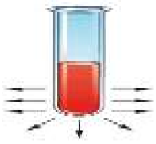</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>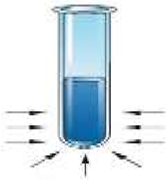</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

Дескриптор
экзотермиялық, эндотермиялық реакцияны анықтайды;
– экзотермиялық, эндотермиялық реакция кезіндегі температура өзгерісін жазады;
– экзотермиялық, эндотермиялық реакция кезіндегі энергия өзгерісін жазады;
– экзотермиялық, эндотермиялық реакцияларға белгіні эндотермиялық реакцияларға белгіні дұрыс қояды.
Қалыптастырушы бағалау /сілтеме
</td>
<td>реактивтер</td>
</tr>
</table>

	5 мин	**Топ бір-бірін «Басбармақ» әдісімен бағалайды** **4-тапсырма «Кім жылдам?» әдісі** 1моль азот диоксиді түзілуі үшін 90,37 кДж жылу қажет. 9037 кДж жылу сіңіргенде қанша грамм азот(II) оксиді түзілетінін есептеңдер **Дескриптор** 1.Есеп шартын құрастырады2. Термохимиялық реакция теңдеуін жазады 3. Массасын табады **Кері байланыс беру арқылы бағалау**	Сілтеме (қалыптастырушы бағалау 17-бет)
Сабақтың соңы **4 мин**	3 мин 1 мин	**Сабақты қорытындылау** Сабақты бекіту мақсатында «Серпілген сауал? әдісін қолданамын. Сұрақтар қою арқылы оқушылардың білімін тексеріп, тілдік мақсаттарының орындалғандығын бақылау **Кері байланыс орнату.** **«Интервью» әдісі** **1.** –Бұл сабақтан қандай әсер алдың? **2.** – Бүгінгі сабақтың атап өтер ерекшелігі неде деп ойлайсың**?** **3.** – Сабақтың қай тұсын жандандыру керек деп ойлайсың? **Үйге тапсырма: §22 №1 есепті шығару**	

№ Т00072 16.03.2024 ж

ХХ ғасырдың екінші жартысындағы білім беру жүйесінің дамуы

ЗИГАЕВА САНТУРЕ ЖАНИБЕКОВНА
Маңғыстау облысы Ақтау қаласы
«№28 жалпы білім беретін мектеп» КММ
Тарих пән мұғалімі. Педагог-зерттеуші

Сабақтың тақырыбы:	**ХХ ғасырдың екінші жартысындағы білім беру жүйесінің дамуы.** Зерттеу сұрағы: Кеңестік білім беру саласындағы реформалар қандай мақсат көздеді?
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	9.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру
Сабақтың мақсаты	Соғыстан кейінгі жылдары білім беру жүйесінің ерекшелік-теріне талдау жасайды; Мемлекеттің білім және ғылым саласындағы саясатына баға бе-реді.
Құндылықтар	Ұлттық **мүдде: қоғам игілігі үшінқызмет ету;** Талап: **технологиялық және цифрлық;** Ар-ұят: **әдеп нормаларын ұстау;**

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі// уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурс тар**
Ұйымдас тыру Өзін-өзі тексеру	Оқушылармен сәлемдесу, түгелдеу, назарларын сабаққа аудару. Тақырыпты зерделеу мақсатында оқушыларды	Сәлемдеседі. Топтарға бөлінеді.	Сабақтың барысында қалыптас тырушы бағалау Мұғалімнің	Слайд 1,2

5 минут Өткен білімді еске түсіру 5 минут	БЕЙДЖ әдісі арқылы 4 топқа біріктіріледі. І топ- жеті жылдық білім ІІ топ- сегіз жылдық білім ІІІ топ- он жылдық білім ІY топ- орта мектеп **Үй тапсырмасын тексеру** **«Келісемін, келіспеймін»** әдісін пайдаланып, оқушылар үй тапсырмасына байланысты сұрақтарға жауап береді. 1.1979 жылы Қазақ КСР тұрғындарының орташа жасы 28,5 2. Бала туудың жалпы коэффициенті негізінен қала тұрғындарының есебінен артты. 3. 1955-1956 және 1962 жылдары қазақтар Украинадан көптеп қайта оралды. (Қытайдан) 4. 1970 жылы Қазақстан халқының ұлттық құрамының 42,5% –н немістер құрады. 5. 1970-1990 жылдары Қазақстан халқы Ресей, Беларусь, Украинаға қоныс аударды. 6. 1980 жылдардың басына	Сұрақтарға жылдам жауап береді. Өз болжамдарын айтып, талқылау жүргізеді.	кері байланысы арқылы жүріп отырады. **Бағалау парағы** **1-3 1 бб** **4-6 2 бб** **7-8 3 бб**	

	дейін облысаралық көші-қон солтүстіктен және солтүстік-шығыстан оңтүстікке қарай бағыт алды. 7. 1980 жылдардың соңына қарай Алматы облысы халқы солтүстікке көшті. 8. 1959-1969 жылдарда Қазақстандағы барлық халық өсімінің 20%-ы сырттан келген адамдардың есебінен болды. Сабақтын мақсаты мен критерийлері таныстырылады. «Ой шақыру» айдары бойынша суреттер арқылы қазіргі кездегі өздері оқып жүрген білім жүйесін кеңестік дәуірдегі білім жүйесімен салыстырып, айырмашылықтарын анықтайды және осы арқылы жаңа сабақтың тақырыбина шығады. Суреттерде не көріп отырсыздар? Не ерекше болды? Тақырыпты болжап көріңіз... Болжамдарын негіздейді. Оқушылар жауаптары тыңдалып болған соң, осы сабақта басты зерттелетін			

	мәселеге ойларын шоғырландыруға назар аударылады.			
Жаңа білім 12 минут 3 минут 8 минут	**«Барлаушылар» әдісі** Видеоролик көру арқылы талдау жүргізу **- Топ мүшелерінің рөлдерін анықтау** **1.** Мектепке дейінгі білім беру жүйесі туралы не білесің? **2.** Кеңестік мектептерде қандай жүйе болды? **3.** Мектептен кейінгі білім беру саласы жайлы не білесің? **4.** Кеңестік білім беру саласының кемшіліктері мен артықшылықтарын білесің бе? **«Екі жақты түсіндірме күнделігі»** бойынша Кеңестік білім беру жүйесінің оң және теріс жақтарын дәптерге жазады. **Топтық жұмыс.** **«Жас зерттеуші» әдісі** бойынша қазіргі таңдағы білім жүйесін кеңестік дәуірдегі білім жүйесімен салыстырып, 3 айырмашылығын анықта!	**Дескриптор** - Білім беру саласындағы өзгерістерді сипаттайды. - Білім беру жүйесінің басты артықшылықтары мен кемшіліктерін түсіндіреді.	**ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады «Ең үздік жауап» **Бағалау парағы** ҚБ «Өзін – өзі» бағалау	Слайд 3,4,5 Видеоролик Слайд 6,7,8

Бекіту 5 минут 3 минут Үйге тапсырма 2 минут	Сабақты қорытындылау **«Егер де мен...» жаттығуы** Егер де мен Білім министрі болсам не өзгертер едім! **Ой қорыту** Мемлекеттің білім және ғылым саласындағы саясатына қандай баға бересіз? XX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру жүйесінің дамуы Кесте толтыру. 64 бет	Сабақтың тақырыбын қорытынды лау	Мадақтау	Слайд 10,11,12
Кері байланыс 2 минут	**Кері байланыс– «Білім-ғылым» әдісі** «11 жылдық білім» -сабақ ұнады, толық түсіндім. «8 жылдық білім» -сабақ ұнады, 1-2 сұрағым бар. «7 жылдық білім» - қиналдым, сұрағым көп.	Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады	Оқушылар бағалау критерийле рімен өз деңгейлерін бағалайды	Стикер

13.03.2024 ж № Т00054

Оқушыларды көркем еңбекке баулу

ТҰРСЫН ЕРТАЙ АСҚАРҰЛЫ
Атырау қаласы «Файна Досымова атындағы
№12 орта мектер» КММ
Көркем еңбек пәні мұғалімі

Білім мен тәрбие ажырамас егіз ұғым. Ұлы данышпан Әл-Фарабидің «Тәрбиесіз берген білімнің күні қараң» деген сөзі осыны дәлеледесе керек. Сондықтан бүгінгі ұрпақтарға білім-ғылым нәрін берумен қатар, өз халқымыздың тағылым қағидаларын жеке тұрғыда үйретіп, игерудің мәні зор. Себебі, бүгінгі бала ертеңгі ата-ана, бала тәрбиелеуші, халық өкілі, ел намысын қорғаушы, ата-бабалардың ісін жалғастырушы мәңгілік күш. Сол себепті жалпы білім беретін орта мектептерде бұл мәселені жолға қою, яғни егеменді елімізге қазақ қоғамын қалыптастыру – басты міндет.

Эстетикалық мәдениетті дұрыс қалыптаспаған адам ғылымда, саясатта және қоғамда өзгелермен тіл табысуда мәдениетті түрде адамгершілікпен әрекет жасай алмайды. Сондықтан қазірден бастап мектеп оқушыларына ойлау, эмоционалдық сезімдерді қалыптастыру, экологиялық, патриоттық тәрбиелер ауадай қажет, оны ұлттық қолөнеріміз бен мәдениеттің қатысуынсыз жеткізу мүмкін емес.

Қазіргі күннің талабы – білімді, өнерлі, өнегелі жас ұрпақ тәрбиелеу. Әлемдік білім беру жүйесі XXI ғасырда жаңа, тың бағытта дами бастады. Білім берудің мазмұны, мақсаты өзгерді. Қоғам, мемлекеттік болған соң, ең алдымен, білім, тәрбие керек. Сондықтан да елбасымыз Н.Назарбаев өзінің Жолдауларында білім мен өнер, мәдениет салаларына айрықша көңіл бөліп, еліміздің жарқын болашағы білікті де парасатты жастардың қолында екенін назардан тыс қалдырған емес.

Көркем эстетикалық тұрғыда тәрбиелеуде ұлттық өнерді үйретуде мына мақстаттарды алға қоюымыз керек:

- халықтың ғасырлар бойы жинақталып, іріктеп алған озық тәрбиесі мен ізгі қасиеттерін жас ұрпақтың бойына сіңіру, баланың қоршаған ортадағы қарым-қатынасын дүниетанымын, өмірге көзқарасын және оған сай мінез-құлқын қалыптасытыру;
- жас ұрпаққа халқымыздың асыл дәстүрі мен салтынан мағлұмат бере отырып дені сау, ұлттық сана сезімі оянған, рухани ойлау дәрежесі биік, мәдениетті, парасатты, ар-ожданы мол, еңбекқор, бойында басқа игі қасиеттер қалыптасқан адамды тәрбиелеу;

- ұлттық қолөнері және рухани-мәдени байлығымызды танып-білуге тәрбиелеу. Өз отанының және халқының қолөнер мұраларын танып, жетік меңгеру;

Еліміздің өркениетті елдер қатарынан алдыңғы орындарды иеленуге ұмтылуы жағдайында жас ұрпақты жан-жақты дамыта тәрбиелеу қажеттігі арта түседі. Мұны жүзеге асырудың бір жолы олардың эстетикалық тәрбиесін жетілдіру болып табылады. Өйткені жеке тұлғаның эстетикалық тұрғыдан дамуы тәрбиенің құрамдас бөліктерінің барлығымен сабақтастықта, өзара байланыста жүзеге асырылады. Әсіресе, бұл сәндік-қолданбалы өнерді үйрету үрдісінен айқын көрінеді.

Жас жеткіншектерге ұлттық өнердің қыры мен сырын игерте отырып, олардың эстетикалық сезімталдығын, ой-қиялын, көркемдік талғамы мен шығармашылық қабілетін шыңдау, балалардың өзі өмір сүретін ортасына сұлулық әкелуге деген құштарлығын, туған халқының көркем-мәдени мұраларына, эстетикалық дәстүрлеріне деген сүйіспеншілік қатынастарын тәрбиелеуге зор мүмкіндік туғызады.

Қазіргі уақытта эстетикалық тәрбие үлкен маңызға ие. Оның міндеттерінің бірі – жасөспірімдердің шынайы өмірге, өнерге эстетикалық қарым-қатынастарын қалыптастыру. Ал бұл шығармашылық тұрғыдан іздемпаз тұлғаны дамытудың факторы саналады. Адамның шындыққа, өнерге эстетикалық қарым-қатынасы эстетикалық қабылдаудан басталады және онсыз қалыптасуы мүмкін емес. Осыған байланысты балалардың эстетикалық тұрғыдан қабылдау және бақылау қабілеттерін дамытудың қажеттілігі артады. Осы қабілеттердің дамуы өмір мен өнердегі әсемділікті, ұлылықты, шынайылықты түсінуге және оларды талғамсыздықтан ажырата білуге мүмкіндіктер жасайды. Эстетикалық қарым-қатынастар эмоционалдық сипатқа ие болғандықтан өмір мен өнердің эстетикасын тану, эстетикалық күй кешу, сезіну арқылы жүзеге асырылады. Әсемдікті, ұлылықты қабылдау адамды алуан түрлі сезімге бөлеп, жағымды әсер қалдырады.

Эстетикалық тұрғыдан қабылдау адамның туа біткен қабілеті болып табылмайды. Ол білгілі бір мәдениеттіліктен, даярлықтан, эстетикалық білімділіктен талап етіледі. Бұл эстетикалық қажеттілік, қабілет, талғам, бағалау және т.б. сапаларды қамтитын жеке тұлғаның эстетикалық мәдениетін қалыптастырудың қажеттілігін арттыра түседі.

Шындыққа эстетикалық қарым-қатынас затты, құбылысты эстетикалық тұрғыдан бағалаулан да көрінеді. Ал эстетикалық тұрғыдан бағалау эстетикалық талғамнан талап етіледі. Жасөспірімнің эстетикалық талғамы оның эстетикалық тұрғыдан сезімін білдіру, оны саналы ойдан өткізу, көркемдік сапаны эмоционалдық бағалау, көркемдік нысанды жеке эстетикалық қажеттілігі деңгейімен салыстыру және т.б. қабілеттерді қамтитын психикалық қасиеттерінің күрделі кешені болып табылады.

Эстетикалық талғам жеке тұлғаның қажеттіліктері мен идеалымен қатар жүретін күрделі білім. Ол жеке тұлғаның эстетикалық тәрбиелілігінің көрсеткіші, көркемдік дамуының деңгейі болып саналады. Эстетикалық талғамның дамуында қиял, елес және көркемдік ой үлкен мәнге ие болады. Жасөспірімдірдің осы сапаларының дамуына тарихы мен мазмұны терең сәндік-қолданбалы өнер сласындағы жан-жақты білімдер, аталған өнер түрлерінің туындыларын жасау барысындағы шығармашылық тапсырмаларды орындау ықпал етеді.

Жасөспірімдердің сәндік-қолданбалы өнерді меңгеру үрдісінде эстетикалық мәдениетін қалыптасытыру оның адам өміріндегі рөлін жетік түсіндіруден, оның маңыздылығы мен мәнін және спецификалық заңдылықтарын толық ашып көрсетуден де талап етіледі. Бұл жағдай сабақтарда халық өнерін қазіргі мәдениеттің ажырымас бөлігі тұрғысынан, кәсіби өнермен өзара әрекеттестігі, ерекше типтегі шығармашылық тұрғысынан қарастырғанда ғана мүмкін болады.

Мектептегі технология сабағында және үйірме жұмыстары барысында шәкірттерге қолөнер арқылы жан-жақты эстетикалық тәрбие беру, оларды көркем еңбекке баулу халқымыздың мәдени мұрасын жүйелі меңгеруге мүмкіндік береді, рухани игіліктерді бағалай білуге тәрбиелейді.

Оқушылардың ой-өрісін кеңейтіп, қиялына қозғау салып, көркем еңбекке баулуда сыйлық заттар жасатудың тәрбиелік мәні зор. Ұлтты танытатын сыйлық заттар жасау барысында әр бұйымды, дәстүрді зерттеу арқылы ізденіс туындайды, оқушылар бойында патриотизм қалыптасады.

Ең басты міндет оқушыларды көркем еңбек арқылы қызығушылықтарын арттырып, еңбек сүйгіштікке тәрбиелеу, еңбекке деген ынтасын арттыру.

Халық шеберлерінің қолынан шыққан бұйымдарын талдап қана қоймай, соларға ұқсатып жасау баланың шығармашылық жұмысқа, ұлттық өнерге сүйіспеншілігін арттырады, әдемі заттар жасауға талпындырады, рухани-адамгершілік сапалары артады, шеберлігі шыңдалады, еңбекке, еңбек адамдарына құрметі қалыптасады, өз еңбегін және өзгелер еңбегін бағалай білуге тәрбиеленеді. Осы тұлғалық сапалардың қалыптасуы барысында эстетикалық мәдениет элементтері де үлкен мәнге ие болады.

Қазіргі таңда ұлттық ерекшеліктермен жасалған бұйымдарға сұраныстың артуы оқушыларды қазақ халқының кәсіптік қолөнер бұйымдарын дайындай білу іскерлігіне баулу қажеттігін тудырады. Бұл мәселені шешудегі негізгі себеп: оқушы жастарды жаңа экономикалық жағдайда еңбек етуге, өз бағыт-бағдарын анықтауға, мүмкіндіктерін іске асыруға даярлау.

Ұлтымызды танытатын домбыра, қобыз, жетіген, т.б. музыкалық аспаптар, киіз үй, бесік, алтыбақан, қымызға арналған ыдыс-аяқтар, ою-өрнектер, төрт түлік, аңыз-ертегі, салт-дәстүр осының барлығын пайдаланып, түрлі композициядағы сыйлық зат жасау оқушылардың жеке шығармашылықтарын

қалыптастырады. Мысалы: домбыраның құрылысы, түрлерімен таныстырып, жасалу жолдарын үйретіп, бұйымға қажетті ағаш бөлігін таңдап алу керек. Ағаш бөлігіне домбыраның сызбасы орындалып, артық бөліктері арамен кесіп алынып тасталады, сонан соң қашау, түрпі, т.б. құралдардың көмегімен кішкене домбыра жасалады. Сонан соң астына домбыраны орналастыратын тұғыр жасалады. Бұл бұйымдар қайрақ қағазбен өңделіп бір-біріне клейленіп, лакталады. Осылайша бір ғана домбыраны пайдалану арқылы қаншама түрлі сыйлық зат жасауға болады.

Домбыраның бірнеше түрлері бар, оны әр түрлі жағдайда орналастыру, сонымен қатар бұйымның сан алуан болуы оның тұғырына байланысты. Қаламсалғыш бұйым ретінде де, ою-өрнек немесе басқа да заттармен біріктіріп ойластыруға болады. Екі немесе үш бұйымды пайдаланып, күрделі композициядағы сыйлық заттар да жасауға болады.

Сыйлық заттар жасауға бейімделген оқушылар үйлерінде де үнемі көркем еңбекпен айналысады, халқымызды танытатын бұйымдардан неше түрлі композиция ойластырады, алдағы жасайтын туындыларының эскизін салып, ізденіске түседі. Оқушылардың мұндай жұмыстарға қызығушылықтары өте жоғары, бір-екі жұмыстан соң-ақ қажет құралды, материалды өздері таңдай білу қабілеттері пайда болады. Жасаған бұйымдары өте сәтті шыққанда, оқушы өз еңбегінен ләззат алып, қуанышқа бөленеді, қызығушылығы артып одан да әдемі жұмыс жасауға талаптанады. Егер көп қиналып, жұмысы жақсы шықпайтын оқушы болса, оған ұстазы көмектесіп отырып жасатқаны дұрыс. Әрине осындай сан алуан сыйлық заттар жасау, мұғалімнің оқушыларға бағыт-бағдар беріп, оқытып, баулуына, қиялдарын ұштауына байланысты.

Мұғалім әрқашан оқушыларды үйретіп, бағыт-бағдар бере отырып, өзі де жұмыс істеп, шеберлігін көрсету арқылы оқушыларды шабыттандыруы керек. Басты мақсат, оқушылар өз ұстазын “шебер” ретінде танып, үлгі тұтып, еліктеуіне қол жеткізу.

Кәдесыйлықтар жасауды тек қана арнайы топтарда ғана емес, мектептегі барлық сыныптардың технология сабақтары барысында да қолданған жөн. Әр сынып оқушылары өз жас деңгейлеріне қарай композиция құрады. Қолөнер шеберлерінің туындыларына асқан қызығушылықпен мән беріп, зерттей қарап, ұлттық өнерді қадір тұтады. Бұл жұмыстар келешек қолданбалы өнер шеберлерінің қалыптасуының бастауы.

13.03.2024 ж №T00053

Бастауыш сыныпта заманауи әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалану

МАЯМЕРОВА БАХЫТГУЛЬ НУРДАУЛЕТОВНА
Жетісу облысы Панфилов ауданы
«Керімағаш-Арасан ауылындағы орта мектеп» КММ
Бастауыш сынып мұғалімі

Егеменді еліміздің өсіп келе жатқан ұрпағын ойлы да іскер, өзіне — өзі сенімді, интеллектуалдық деңгейі биік азамат етіп тәрбиелеуде мектептің алатын орны ерекше. Бастауыш саты — білім, дағды, іскерліктің қалыптасуының бастамасы болып табылады. Біздің міндетіміз — жеке тұлғаны дамытып, білімге деген сенімін нығайту, оқуға қызығушылығын оятып, ынтасын арттыру.

Қазіргі заманғы ғылыми — техникалық үрдістің қарқыны білім беру жүйесінің алдына үлкен мақсаттар мен жаңа міндеттер жүктейді. Жас ұрпақты жан — жақты жетілген, ақыл — парасатты, ой — өрісі биік, бәсекеге қабілетті азамат етіп тәрбиелеу — қоғамымыздың ең өзекті мәселесі. Бұл әр мұғалімнің шығармашылық ізденіспен жаңаша істеуін қажет етеді.
Білім негізі мектеп қабырғасынан басталатыны белгілі. Мектеп оқушысы не нәрсені болса да білуге құмар, қолымен ұстап, көзбен көргенді ұнатады. Зейіндері тұрақсыз болғандықтан бір сарынды оқудан тез жалығады. Сондықтан оқу мазмұны мен тәрбие әдістерін жаңарту бағытында оқушыларға сапалы білім мен саналы тәрбие беру үшін жан — жақты іздене отыру керек.

Білім беру саласындағы бүгінгі басты міндеттерінің бірі – оқушыларға терең білім беру. Ал, оның негізі жалпы білім беретін мектептердің оқыту үрдісін жақсартуға білім саласына жаңа технологияларды енгізу болып табылады. Оқу – тәрбие үрдісіне жаңа инновациялық әдіс тәсілдерді енгізу оқушылардың білімге деген қызығушылығын, талпынысын арттырып өз бетімен ізденуге шығармашылық еңбек етуге жол салады. Пәндерді оқытуда тиімді әдіс – тәсілдерді пайдалана отырып, сабақты қызғылықты да тартымды өткізу мұғалімнің шеберлігіне байланысты екені баршамызға мәлім.Ол бүгінгі білім беру кеңістігіндегі ауадай қажет жаңару оқытушының қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісімен келмек. Сондықтан да әрбір оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын жаңартылған педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуы қажет.

Өйткені мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендірудіт міндеттейді. Білім, дағды, іскерліктің қалыптасуының бастамасы – бастауыш саты. Келешекте арнаулы мамандықтарға талпынудың іргетасы да осы бастауыштан басталмақ. Жас бүлдіршіндердің ой-қиялын біліммен нұрландыратын, дүниетанымын кеңейтетін – ұстаз шеберлігі. Әсіресе, терең де тиянақты білім беруді ұлағатты тәрбиемен ұштастыруда бастауыш сынып пәндерінің өзіндік орны ерекше. Мемлекетіміздің білім беру үдерісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы — заман талабына сай келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыратын тың бағдарлама. Қазақ тілі – мемлекеттік тіл, қарым-қатынас тілі – орыс тілі және ағылшын тілі – әлемдік кеңістікті тану тілін оқытуда жаңа идеяларды әр сабақта жан-жақты қолданып, жаңаша оқытудың тиімді жолдарын тауып, жүйелі түрде қолдану – заман талабы болып отыр. Қазіргі таңда оқытудың парадигмасы өзгерді. Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды. Осыған байланысты ұстаздар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және жаңа технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндеті тұр. Бастауыш сынып пәндеріне арналған оқу бағдарламаларындағы оқу мақсаттары оқушылардан шынайы проблемаларды анықтап зерттей білуді талап етеді. Негізінен, жаңартылған білім жүйесі – құзыреттілікке және сапаға бағытталған бағдарлама. Оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құра отырып сын тұрғысынан ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, тәжірибе жасау, АКТ-ны қолдану, коммуникативті қарым-қатынасқа түсу, жеке, жұппен, топта жұмыс жасай білу, функционалды сауаттылықты, шығармашылықты қолдана білуді және оны тиімді жүзеге асыру үшін қажетті тиімді оқыту әдіс-тәсілдерді (бірлескен оқу, модельдеу, бағалау жүйесі, бағалаудың тиімді стратегиялары) үйретеді. Оқушыларды заманауи әдіс-тәсілдермен оқытып, ой-өрісі кең, саналы, еркін азамат етіп тәрбиелеу қажеттілігі де осы себептен туындап отыр. Жаңартылған оқу бағдарламасы, оқу жоспарлары, тілдік дағдылар, педагогикалық әдіс-тәсілдер және белсенді оқыту технологиялары да қарастырылды.Сол себепті қысқа мерзімді сабақ жоспарын құрастыру барысында оқушылардың жас ерекшеліктеріне басты назарды аударып, мысалы, «Өрмекшінің өрмегі», «Қораптағы сұрақ», «Серпілген сауал» әдіс-тәсілдерін күнделікті қолдану барысында оқушылардынт сабаққа деген қызығушылықтарының арттатындығын аңғардым. Сабақ барысында ресурстарды молынан қолдануға тырысамын. Әр сабақта қолжетімді ресурстарды дұрыс, әрі ұтымды пайдалану тиімді. «Алфавит тізбегі» оқушылар өткен тақырып бойынша алған білімдерін алфавиттегі әріптерден басталатын сөздерді кезекпен атап шығу керек.Мысалы тақырыбыңыз «Қазақстан»«қала» «Менің достарым»болса, А — Астана Ә-әскер Б-бидай В-валюта Г-газ Ғ-ғимараттар «Эссе жазу» 3 минут ішінде өтілген тақырып бойынша не түсінгенін жазады.

Сабақты қорытындылауға өте тиімді әдіс — тәсілдің бірі. «Сұхбат алу» ортаға үш оқушы шақырылады. Екі оқушы бір-бірімен тақырып бойыншасұхбат құрады. Үшінші оқушы түсінгенін әңгімелейді.һ. Әр сабақта топқа бөлу арқылы әр оқушының жұптық жұмыс,топтық жұмыста өз шеберліктерін көрсете алады. Сабақтарымды қызықты әрі оқушыларға жан-жақты жұмыс жасауға тиімді жақтарын қарастырып отырамын. **«Маршрут» ойыны.** Бұл ойын бас қатыру есебі – ойланып табылған сөздің әріптерін, алдыңғы сөздің соңғы әрпі, кейінгі сөздің алдыңғы әрпі болып табылатындай етіп, бірінің соңына бірі тізбектеле орналасқан торкөздерге сөздер толтырады.Мысалы, Алматы-ыдыс-сабын-нар-рахмет-тарақ, -қарбыз т.б. **«Екі әріп» ойыны.** Бірінші қатысушы бір сөз, зат есімді айтады. Келесі қатысушы сол сөздің соңғы екі әрпінен келетін сөзді ойлап табады, бірақ дауыстап айтпайды, тек өз сөзімен түсіндіреді, үшінші қатысушы мұның не туралы айтып жатқанын түсінеді де, сол сөздің соңғы екі әрпіне сөз ойлап табады. Бір қызығы балалар сөзді жасырушының не туралы айтып жатқанын біледі, бірақ ешкім оны дауыстап айтуына болмайды. **«Еске түсіру» ойыны.** Қатар отырған оқушылар бір-біріне теріс қарап отырады да, парталасының аты кім, көзінің түсі қандай, киімі қандай, аяқ киімі қандай, егер қыз бала болса юбкасының түсі қандай, құлағында сырғасы бар ма, осы сияқты белгілерді айтып шығады. Бұл ойын балалардың бір-бірін жақсы тануға, қарым-қатынасын реттеуге көмектеседі. Балалардың есте сақтау қабілеті, бақылағыштығы жақсарады. **«Екі ассоциация» ойыны.** Екі баған сызады да, оған төрт сөзден жазады. Бағанға кез келген адам, жануар, заттардың атын жазады. Осы екі жақтағы сөзді байланыстырып, ерекше бір ассоциация ойлап табуы керек. Мысалы егер бірінші бағанға мысық, екіншісіне жарық деп жазылса, екі сөзді қосып «жарыққа жылынған мысық», «лампочка спиралы мысық мұртына ұқсайды», «лампочка сияқты» мысық томпақ және жылы», «мысықтың басы лампочка сияқты» т.б. ерекше ұқсастықтар табады. Орындауға 5 минут уақыт беріледі. Жазғандардың ішінен ең қызықты ассоциация таңдалады.**«Қара жәшік» ойыны.**Оқушылар екі топқа бөлінеді. Стол үстіне екі жәшік қойып, ішіне көзілдірік, түйме, гүл, желпуіш, айна т.б. заттарды салады. Ойыншының міндеті жәшік ішіндегі затты өмірде қай кезде, қалай қолданатынын сипаттап айтуы керек. Қарсы топ оларды жасырып отырған затын айтқан сөздеріне қарап табуы керек **«Жолға шығу» ойыны.** Ойын айналадағы заттарға талдау жасауға мүмкіндік береді. Жолға шыққан жолаушы қандай заттарды алады? деген сұрақ қойылады.Бір топ керекті заттар тізімін айтады, екінші топ ол заттар не үшін қажет екенін айтып беруі керек.**«Кемпірқосақ» ойыны.** Бір минут ішінде түстері әртүрлі бес түсті затты ретімен тез айтып шығуға тапсырма береді.

Мысалы: қарбыз (қызыл), лимон (сары), аспан (көк), жапырақ (жасыл), топырақ (қоңыр). Кімде-кім түске сәйкес заттың атын таппай қалса, ойыннан шығады.

Қорыта айтқанда, бағдарламаға сәйкес алынған тәсілдерді сабақта тиімді қолданысқа енгізсеңіз, баланың танымдық белсенділігін арттыруға, өз бетінше білім алуға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал етеді, оқушылар оқудың қызықты жеңіл өтетіндігін, ұжымда бірлесіп жұмыс жасауға үйрететіндігін, білімнің тереңдігі, әрі тиянақтылығы артатындығын баяндайды. Білім беру мазмұнын жаңарту аясында өз кәсіби біліктілігімізді шыңдап, құзыреттілігімізді қалыптастырсақ қана тиімді нәтижеге жетеміз деп сеніммен айта аламын.

13.03.2024 г № T00052

Индивидуальная программа сопровождения ребенка с нарушением зрения по теме «Научить незрячего ребенка кулинарному искусству»

Учитель технологии КГУ «Областная специальная школа-интернат №1 города Есик»
КАМАЛОВА Р.А.

Цели программы: заключается в формировании системы адекватного общественного поведения на основе целостного представления об окружающем мире; социально-психологической адаптации лиц с нарушениями зрения к современным условиям жизни.Изучить методику приготовление различного вида теста для незрячего ребенка.

Задачи программы:

- Научить инструментальному обследованию инвентаря, содержимого в емкости, определение заданной вязкости теста для приготовления еды, определение размера отрезаемого полуфабриката;
- Научить обучающихся слышать закипающий чайник, определять по запаху готовность блюда, при использовании инструментов определять готовность выпечки;
- Провести диагностику уровня развития навыков по применению кухонных инвентарей и приготовления полуфабрикатов.
- Сделать собственные выводы, на основе проведённых исследований.

Используемые методы: тактильно- наглядные практические задания по кулинарному руководству (карточки, кулинарные заметки и видео).

Ожидаемый результат:

- Развить умение использовать кухонный инвентарь ;
- Развить пространственные представления при работе на рабочем столе с кухонными принадлежностями;
- Приготовление и замешивание теста в самостоятельно;
- Использовать и применять полученные знания в дальнейшей жизни;
- Организовать мастер класс по выпечки;

ЭТАПЫ программы:

Первыйэтап – «Вкус жизни: как незрячие люди осваивают кулинарное искусство». Рассказ о том как незрячие люди готовят еду, а некоторые даже становятся высококлассными поварами.

Второй этап – Изучение правил безопасности на кухне. Знакомство с кухонным инвентарем, техникой и.т.д

Третий этап —Конспект рецептов рельефно-точечным шрифтом, использование их в приготовлении в процессе проекта.

Четвертый этап — Технология приготовления дрожжевого и пресного теста (жаренные баурсаки, кеспе)

Пятый этап — Технология приготовления десертов (печенье)

Шестой этап – Закрепление полученных знаний самостоятельно дома.(практический) Делают выводы о своей проделанной работе.

Обучающиеся:

Омарбекова Гүлнәз – 10 «В» класс:

Бельмо роговицы. Врожденная катаракта тотальная. OD Кератопластика 2011г. OD-0,01 Vis 0,8-0,01. Интеллектуальная норма.

Турлиева Ділназ – 10 «В» класс:

ОИ ретинопатия недоношенных. Рубцовая субатрофия глазных яблок. Фиброз. РОП ЦНП. Астеноневрический синдром. Интеллектуальная норма.

Тематический план программы

№	Название раздела, тема.	Ко-во часов
	РАЗДЕЛ ПИТАНИЕ **«Научить незрячего ребенка кулинарному искусству»**	**34**
1	«Вкус жизни: как незрячие люди осваивают кулинарное искусство». Рассказ о том как незрячие люди готовят еду, а	**2**

	некоторые даже становятся высококлассными поварами.	
2	Как следует питаться? Продукты растительного и животного происхождения, их разнообразие и значение для здоровья человека.	**2**
3	Роль режима в приёме пищи и правила питания для поддержания здоровья.	**1**
4	Изучение правил безопасности на кухне. Знакомство с кухонным инвентарем, техникойи.т.д	**2**
5	Классификация предметов посудпо группам (кухонная, столовая, чайная)	**2**
6	Правила сервировки стола. Манеры поведения за столом. Речевойэтикет за столом.	**2**
7	Механические и электробытовые приборы.	**2**
8	Чай- напиток здоровья. Технология заваривания чая.	2
9	Сервировка стола к чаю.	1
10	Разные виды тест, их назначения (дрожжевое,пресное, песочное, заварное, бисквитное тесто)	2
11	Технология приготовления дрожжевого теста .	4
12	Технология приготовления пресного теста .	4
13	Технология приготовления десертов.	4
14	Приготовления казахских национальных блюд из теста: лепешки, баурсаки, кеспе; и т.д.	2
15	Экскурсия на предприятие общественного питания.	1

«Вкус жизни: как незрячие люди осваивают кулинарное искусство». Рассказ о том как незрячие люди готовят еду, а некоторые даже становятся высококлассными поварами.

Мария Кудряшева - шеф повар . Проводит мастер – классы для слабовидящих и незрячих людей. Она учит готовить вкуснейший хлеб и булочки в рамках проекта «Печь может каждый»

Она также организует занятия,на которых вместе с незрячими и слепоглухими людьми пекут дети 10-12 лет. По словам Марии, « Важно самому погрузиться в этот мир, чтобы понимать, с чем сталкиваются люди с такими нарушениями. Тогда получится правильно объяснить технологические процессы. Мы делаем упор на органолептику: нюхаем, слушаем, щупаем, пробуем. То чем нас наделила природа,-это и есть наша лаборатория и инструменты не только выживания, но и технологические». По ее словам, в такой работе практически не используется специальных приспособлений. Готовить помогают разве что говорящие весы. Хлеб и сдобу не зрячим людям печь проще.

В Москве проходил кулинарный конкурс для людей с нарушениями зрения «Вкус Востока на кончиках пальцев» Его организовал Турецко-русский культурный центр. Тогда слабовидящие и незрячие повара соревновались в кулинарных умениях, и пятеро победителей отправились на отдых в Турцию. Ещё одним важным итогом конкурса стало издание кулинарной книги по системе Брайля. Автором рецептов стал знаменитый турецкий повар Омур Аккор. Помимо этой книги существует немало литературы, напечатанной на Брайле или изданной в аудио-формате. Множество рецептов можно найти в интернете.

Кристин Ха –американка с вьетнамскими корнями. Она потеряла зрение в 2007 году. А 2012году девушка стала победительницей знаменитого шоу «Мастер шеф», получила награду 250 тысяч долларов и выпустила собственную кулинарную книгу и открыла несколько ресторанов в разных странах и поучаствовала в нескольких телепроектах. Одним из них стало канадское шоу для незрячих людей FourSenses (« Четыре чувства»). Примером Кристин Ха вдохновился итальянец Энтони Андалоро, тоже потерявший зрение. Энтони поменял профессию, отучился у профессиональных поваров и стал востребованным шефом с немалым количеством высоких наград. В работе ему как раз помогает современная «говорящая» кухонная техника.

Елена Шарыпова незрячий кулинар. У Елены есть кулинарный сайт kulinyamka.ru. Елена публикует рецепты и статьи о бытовой технике, кухонной утвари и различных продуктах.

Одна из самых важных и трудных задач научить ребенка с нарушением зрением готовить различные блюда. От того, умеет ли ребенок самостоятельно готовить, аккуратно принимать пищу, и т д., зависит его положение в школе, атмосфера в семье, восприятие ребенка окружающими людьми, и его отношение к самому себе.

Если ребенок с нормальным зрением приобретает большинство навыков в естественном опыте жизни, подражая взрослым, то ребенка с нарушением зрения всему этому нужно учить — он не может овладевать действиями по подражанию.

Трудна эта задача еще я потому, что нет, наверное, папы или мамы, которые не понимали бы, чему необходимо учить ребенка, но очень немногие из них знают, как это делать, как облегчить незрячему или слабовидящему ребенку освоение быта, научить приспособляться к нему, быть самостоятельным и максимально независимым от других людей.

Часто родители детей с нарушениями зрения, помимо указанных объективных трудностей, встречаются с трудностями субъективного характера: дети, привыкшие к постоянной родительской опеке, нередко негативно относятся к любой деятельности, требующей усилий, не проявляют интереса к занятиям, желания овладеть какими-либо приемами, стремления к самостоятельности.

Преодолеть трудности как объективного, так и субъективного характера поможет нам и родителям руководство следующими общими правилами. **1. Терпение** — вот что самое главное в нашей работе, так как ребенку с нарушенным зрением не сразу удается самостоятельно приготовить блюдо и оно непременно даст результат, сполна оправдывающий усилия. **2. Не стремитесь научить ребенка всему сразу**. Для него какое-либо действие может быть пока просто непосильным. Разделить действия на мелкие операции.

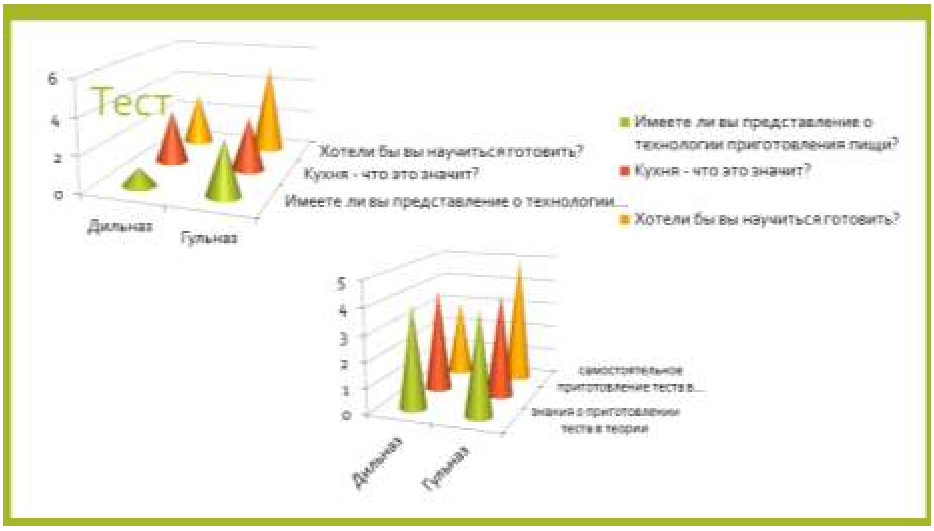

Добиваться поочередного усвоения каждой операции, закрепляя их практический.

Вывод: Учащиеся получили теоретические знания по технологии приготовления разных видов теста, и закрепили их на практических занятиях. Также девочки использовали свои умения самостоятельно дома.

Схема наблюдений:

Познавательные мотивы: Дильназ и Гульназ охотно прослушали информацию о незрячих людях, о их возможностях. Девочки при обсуждении ответили на поставленные вопросы, заинтересовались чем – то новым, неизвестным для них. Проявили готовность к выполнению теоретического и практического задания (освоить технологию приготовления теста, овладеть кухонным инвентарем, написать рецепты приготовления по Брайль).

Социальные мотивы: Девочки проявляют чувство долга, ответственность, желание и готовность выполнять практическую работу. Отличаются стремлением к сотрудничеству, взаимопомощи.

Мотивы личностного роста: Учащиеся проявляют большую заинтересованность в процессе практической работе, стремятся получить консультации по самосовершенствованию. Доброжелательно принимают психологическую поддержку и помощь со стороны учителя.

Заключение

Изучение особенностей детей с нарушением зрения, а также опыт работы нашего учреждения показывает, что включение в работу программ индивидуального сопровождения воспитанников оказывает положительное воздействие на развитие воспитанников и их дальнейшую социализацию в коллективе сверстников и в обществе. Дети с нарушением зрения нуждаются в своевременном выявлении необходимости индивидуального сопровождения учебно-воспитательного процесса, в реализации потенциальных возможностей и создании условий для развития. При этом очень важным является выявление недостатков в развитии детей и организация индивидуальной работы с детьми на максимально раннем этапе, что позволяет обеспечить своевременную коррекцию основных недостатков в развитии ребенка и подготовить его к обучению в школе. Необходимо чтобы в тесном сотрудничестве работали воспитатели, учитель-логопед, учитель-дефектолог, педагог-психолог, социальный педагог и медицинские работники для успешной профессиональной деятельности в психолого – педагогическом сопровождении ребенка с нарушением зрения. Мы считаем, что при учете всех требований и реализации данной программы индивидуального сопровождения ребенка с нарушением зрения и речи непременно будет положительный результат.

№ U00013 18.03.2024 ж

Мәнерлеп және түсініп оқу арқылы оқу жылдамдықтарын дамыту

СУРАГАНОВА БАГЛАН ЖЕНЕСОВНА
Қарағанды қаласы
«Н.Әбдіров атындағы ЖББМ» КММ
Бастауыш сынып мұғалімі

Жас ұрпақты оқыту мен тәрбиелеу сапасын жақсарту мұғалімдерге жүктелген. Мұның өзі оқытудың тиімді әдістерін іздестіруді, сабақ сапасын жаңа деңгейге көтеруді талап етеді.

Қазіргі кезде жалпы білім беретін орта мектептердің алдында үлкен міндеттер тұр. Ол заман талабына сай, рухани дүниеге бай жас жеткіншектерді тәрбиелеп шығару. Бала өмірінде бастауыш сынып мұғалімінің алатын орны зор. Олар мұғалімнің көмегімен оқудың, жазудың ойланудың дағдыларын қалыптастырады.

Қандай да болмасын дағдыға бала басқалармен қарым-қатынас жасау барысында үйренеді.Бала үлкендердің істеген әрекеттерін көріп бақылап,оған еліктейді, кейін оны өзі істей бастайды.Ал оқытуда мұғалім дағдыландыратын әрекеттерін әдейі көрсетеді,түсіндіреді,балалар оның орындалуын бақылайды.Осы процесс сыртқы әрекеттің адамның бойына сіңуі,ішкі психикалыққа айналуы интериоризация деп аталады,яғни сыртқы заттық әрекеттің ақыл-ойға, санаға өтуі.

Мектептегі оқу үрдісі сауат ашудан басталатыны белгілі.

Сауат ашу жұмысының мақсаты-балаға хат таныту,яғни оған оқумен жазуды үйрету.Сауат ашу –аса жауапты да күрделі жұмыс.Қазіргі таңда мұғалім оқушыға бәрін алдын-ала өзі дайындап бермеуі тиіс,оқушы өзі ізденуі қажет.Ал мұғалім оқушының оқуын,ақыл-ой дамуын ұйымдастыруы,оған басшылық жасауы қажет.

Тәуелсіз ел тірегі білімді ұрпақ десек,жаңа дәуірдің күн тәртібінде тұрған келесі мәселелердің бірі –білім беру,ғылымды дамыту,жан-жақты дамыған жеке тұлғаны тәрбиелеу.

Бастауыш сыныптан-ақ негізі қалануы тиіс маңызды міндеттің бірі-оқушылардың оқу дағдысын дұрыс қалыптастыру.

Дағды дегеніміз –ол автоматты түрде жасауға дейін жеткізілген әрекет,көп рет қайталау жолымен қалыптасады,оқыту процесінде,әсіресе жалпы оқу дағдыларын қалыптастыру керек.

Дағды жаттығу процесінде қалыптасады.

Оны қалыптастыру үшін жай қайталау жеткіліксіз,оған арнайы жаттығу қажет.Кез келген қайталаудан жаттығу шықпайды.

Мәселен,адамның нашар жазуы көп қайталағанмен түзелмейді,себебі мұнда арнайы жаттығулар жүйесі жоқ. Жаттығу жөнінде белгілі бір ережелерді білмей ,яғни дағдыны қалыптастыру,жаттығу қандай жолмен жүріп отыратындығымен таныспай,қандай дағдыға болса да ие болу қиын.

Оқу дағдысын дұрыс қалыптастыру мынадай талаптардан туындайды:

- Оқу техникасы (дұрыс, тез қабылдау және сөздерді дыбыстау).
- Мәтін мазмұнын түсіну (негізгі ойды, мазмұнын ажырату).

Бұл екеуі бір-бірімен тығыз байланысты. Өйткені, оқу техникасын жетілдірмей – түсіну, дұрыс оқу жүзеге аспайды.

Бастауыш сынып мұғалімдері үшін мынандай міндеттер туындайды:

- оқушылардың оқу дағдысын қалыптастыру;
- көркем шығармаларды оқуға деген қызығушылығын арттыру;
- шығарманың түпкі мазмұн-мәнін түсінуіне, сезімталдықпен қабылдауына қол жеткізу;
- мәтіндегі сөздер мен сөз тіркестерін, сөйлем мен сөйлем үлгілерін үйрете отырып, ана тіліміздегі сөз мағыналарыының түрленуіне көңіл аударту;
- ауызша және жазбаша байланыстырып сөйлеуін дамыту;
- өзіндік ой-пікірін айта білуге баулу;
- оқушылардың бойына ізгілік пен имандылық, адалдық пен адамгершілік қасиеттерін дарыту.

Бастауыш сынып мұғалімдері үшін мынадай оқыту әдістері бар:

Репродуктивті әдіс арқылы оқушы дайын білімді есінде сақтап,ойын қатесіз айтып бергенімен,ақыл-ой белсенділігі төмен болады.

Эвристикалық әдіс арқылы ақыл-ой жұмысы күшейеді,оқушы білімді өзінің танымдық іс-әрекеті арқылы алады.

Бинарлық әдістер бір-бірімен тығыз байланысты, оқыту мен оқудың тәсілдерін қолдануды талап етеді.

Көрнекілік әдістер:Иллюстрация (плакат,кесте,картина, карта ,суреттер)

Демонстрация(кино- фильмдер,диафильмдер теледидар,диалог құру,ертегілерді рольдік ойындармен ойнау) көрсету арқылы;

Ойын әдісі ойдан –ойға жетелейді,алысқа меңзейтін, өз бетінше күрделі мәселені шешеді,ынтымақтастықпен жұмыс жасайды, қызығушылық арттырады.

Бастауыш сыныптарда оқушылар ана тілі сабағында өздерінің білім мен тәрбие алуына қажетті әртүрлі оқу дағдыларын қалыптастырады.

Оқу - өте күрделі психологиялық үрдіс. Оқушылардың оқу дағдыларын қалыптастыру жалпы тіл дамуымен, оның ішінде әдеби жазба тілімен де, сөйлеу тілімен де тікелей қабысып жатыр.

Оқу барысында көру, есту, сөйлеу мүшелерінің қызметі қатар жүргізіліп, ол түсіну әрекетімен тығыз байланысады. Кейбір жағдайда оқушылар мүдірмей шапшаң оқыса, осы қанағат етіп, оқу дағдысы қалыптастырылды деу қате. Себебі, үңіле қарасақ, бала шапшаң оқығанмен, оны саналы түрде түсініп, дауыс ырғағын келтіре мәнерлеп оқи алмауы мүмкін.

Оқушымен жүргізілетін оқу дағдысын қалыптастыруға қажетті жаттығулар мұғалім тарапынан тілдің заңдылықтары, қасиеті, ережелері меңгерілген кезде ғана мүмкін болады.

Яғни грамматиканың жеке бір ережелерін, орфографиялық және тыныс белгілерінің ережелерін жете білгенде ғана, оқу дағдысының жаттығуларын жүргізу мүмкіндігі туады.

Оқу сабағын жүргізуде және оған қажетті әдіс-тәсілдерді іздестіру үстінде мыналарды ескеру қажет:

Біріншіден, бастауыш сынып оқушыларының оқу дағдысының жетілдірудің бір шарты – оқушының дұрыс және мүдірмей оқуын қамтамасыз ету. Олай етпеген жағдайда оқушының мәтінді толық түсінуі мүмкін емес.

Мәтінді толық түсіну үшін сабақ үрдісінде оқудың мына түрлерін жүргізуге болады:

- мәтінді толық оқу;
- мәтінді бөлімдерге бөліп оқу;
- мәтінді дайын жоспар бойынша оқу;
- мәтін бойынша жоспар құру;
- абзац бойынша оқу;
- мәтінді жартылай дауыстап оқу;
- мәтінді рольге бөліп оқу;
- мәтінді оқып, мазмұндау;
- мәтінді қысқартып оқу;
- мәтіннің негізгі ойын білдіретін бөлікті тауып оқу
- ертегілерден қиял мен шындықты бейнелейтін үзіндіні түсініп оқу.

Екіншіден, оқу сабағында ойлау қабілетін, қызығушылығын, байқаушылығын, салыстыра білетін қабілетін, ой - өрісін дамыту үшін мына оқу түрлерін пайдалануға болады:

- мәтіннен қатты, ақырын, жылдам, баяу оқылатын сөйлемдерді табу;
- мәтіннен логикалық ықпалы бар сөйлемдерді тауып оқу;
- мәтіннен ереже бойынша сөйлем тауып оқу;
- мәтіннен нақыл сөздерді тауып оқу;

- мәтіннен көтеріңкі көңіл-күйге байланысты сөйлемдерді тауып оқу;
- мәтіннен мағынасы жақын сөздерді тауып оқу;

Үшіншіден, оқу сабағында оқушының шығармашылық қиялына әсер ете білу үшін келесі оқу түрлерін қолдануға болады:

- мәтіннен суретке сәйкесті үзіндіні тауып оқу;
- мәтіннен сұрақтарға жауап тауып оқу;
- мәтіннен көркем бейнеленген үзіндіні тауып оқу;
- мәтіннен мақал-мәтелге сәйкес үзінді тауып оқу;
- мәтіннен кейіпкердің жағымды бейнесін суреттейтін үзіндіні тауып оқу;
- мәтіннен жағымсыз кейіпкерді суреттейтін үзіндіні тауып оқу;

Оқушыларды дыбыстарды ажыратуға, одан кейін дыбыстарды біріктіріп дауыстап оқуға үйрету керек. Жалпы жылдам оқыту барысында балаларды оқудың 2 түрін – дауыстап және іштей оқу формаларын қалыптастыру қажет.

Дауыстап оқу – оның кідіріссіз және әрбір сабақ бағдарламасына сәйкес оқу темпінде, мәтінді мәнерлеп оқудан тұрады.

Іштей оқу – көзбен оқудан тұрады.

Оқу техникасын жеделдетуге Федоренко мен Пальченко мынандай жаттығуларды ұсынады:

- Қайталай бірнеше рет оқу.
- Жаңылтпаш қарқынмен оқу.
- Оқып келе жатып оқымаған бөлімге ауысып мәнерлеп оқу.
- Қиын сөздер мен сөз тіркестерімен жұмыс.
- Суреті көп кітаптарды көрсету, балалар оқығысы келеді.
- Кластан тыс оқуды ұйымдастыру.
- Слайдтарды пайдалану.
- Ойын ойнату – сөйлемде қойылмай қалған сөздерді табу.
- Жұптасып оқу. (2 адам оқу).
- Сабақта үйге берілген текстен үзінді оқу.
- Мәтінді түгел оқу.
- Мәтінді оқу, бөлімдерге бөлу, жоспар құру.
- Белгіленген жоспар бойынша оқу.
- Мысалдардан мақал-мәтел, нақыл сөзге айналған жолды тауып оқу.
- Мәтіннен лепті, сұраулы, хабарлы сөйлемдерді табу.
- Мәтінді іріктеп көркем сөз, теңеулерді тауып оқу.
- Мәтін ішіндегі ең ұзын сөзді оқу.
- Мәтіннен 2,3,4 буынды сөздерді табу.
- Мәтіннен сұраққа жауапты іздеу, үзіндіні табу.

- Мәтінді оқу, әңгіме несімен ұнағанын, ұнамағанын айту.
- Мәтінді оқу, оқығанын қимыл-қозғалыс арқылы әңгімелеу.
- Мәтінді рөлге бөліп оқу.
- Мәтіннен жылдам, жай, көтеріңкі дауыспен оқылатын сөйлемдерді табу.

- Мәтінді оқу, шағын мазмұндама жазу.
- Мәтінді оқу, шағын шығарма жазу.
- Мәтінді оқу, жай, күрделі жоспар оқу.
- Мәтінді оқу, мағынасы түсініксіз сөздерді белгілеу.
- Мәтіннен өкінішті, аянышты, мысқылмен, қуаныш, ренжіп, т.б. эмоциалды кейіппен оқылатын сөйлем, үзіндіні тауып оқу.
- Мәтіннен іріктеп көркем сөз, теңеулерді тауып оқу.
- Оқу арқылы көру диктантын жаздыру.

Оқу дағдыларын қалыптастыруда оқушыны дұрыс түсініп, шапшаң және мәнерлеп оқуға үйрету керек. Осы талапты іске асыру, яғни жаттықтыру жұмысын жүргізу жолдары мектеп тәжірибесінде әлі де анықталуда.

Оқу дағдысының үш түрі дұрыс оқу, түсініп оқу және мәнерлеп оқуды қалыптастыру ғылыми - әдістемелік жолмен анықталып отыр.

Бастауыш сынып оқушыларының оқу дағдыларын жетілдіруде қойылатын талаптың бірі – оқушыны мәнерлер оқуға үйрету.

Мәнерлеп оқу дегеніміз – мәтіндегі сөздің мағынасын бұзбай, дыбысталуы жағынан анық етіп жатық оқу. Мәтінді саналы түрде түсініп оқу мен дұрыс оқу оқи білудің талаптарын қамтыса, мәнерлеп оқуға үйрету қандай мәтінді болса да саналы түрде түсініп оқуға жетелейді.

Қандай мәтін болмасын мазмұнын дұрыс ұғып, онда айтылғандарды саналы түсіну үшін және тыңдаушыда жақсы әсер қалдыру үшін оқушының дауыстап оқудағы дауыс ырғағы мен оқу мәнерінің де мәні зор.

Сабақ үрдісінде мәнерлеп оқу дағдыларын қалыптастыру үшін мына оқу түрлерін жүргізуге болады:

- мәтінді тыныс белгілеріне сәйкес дауыс ырғағын келтіре оқу;
- леп белгісі бар сөйлемдерді дауыс ырғағымен оқу;
- өлеңді мәнерлеп оқу;
- өлеңді дауыс кідірісімен мәнерлеп оқу;
- өлең жолдарын дауыс кідірісімен тізбектей оқу;
- өлеңнен немесе мәтіннен үзінділерді мәнерлеп оқу.

Сөзімді қорытындай келе, аталған жаттығулар оқушының оқу жылдамдығын арттырып, оқуға деген дұрыс көзқарасын қалыптастырады. Оқу процесі кезінде зейін қоюды және берілген материалды есте сақтауды дамытады

Пайдаланылған әдебиеттер:

1.С.Рахметова.Қазақ тілін оқыту методикасы.Алматы:Ана тілі.

1991ж-184б.

2.Ш.Сәтиева.Оқушылардың оқу техникасын дамыту. Ұлағат.-2004№4.

3.О.А.Анреев.Техника быстрого чтения.Ростов-на-Дону,2003.

МАЗМҰНЫ

- САРСЕНОВА ЖАДРА ИЗТУРГАНОВНА
- САРСЕНОВА УЛЖАН ИКЛАСОВНА
- САРСЕНГАЗИЕВА БАКТИГУЛ ОМАРОВНА
- БЕСБАЕВА ГУЛНАР
- КАЛНИЯЗОВА РЫСБИБИ ХАЙЧИБАЕВНА
- ЗИГАЕВА САНТУРЕ ЖАНИБЕКОВНА
- ТҰРСЫН ЕРТАЙ АСҚАРҰЛЫ
- МАЯМЕРОВА БАХЫТГУЛЬ НУРДАУЛЕТОВНА
- КАМАЛОВА Р.А.
- СУРАГАНОВА БАГЛАН ЖЕНЕСОВНА